

Poštnina plačana v gotovini.

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

3

Pomen univerze v Ljubljani

za Slovence in državo SHS

Ideja univerze v Ljubljani je historična, uresničena v celoti prvič pod žezlom velikega Napoleona.

H gimnaziji, ki se je ustanovila v Ljubljani 1563, se je pridružila v toku stoletij vrsta višješolskih institucij, ki morejo veljati za organično pripravljanje - poti do celotne univerze. Tu so bili: od začetka XVII. stoletja filozofija in teologija, ki sta podeljevali tudi doktorat; od 1760 stolica za občno in specialno fiziko; od 1762 za kirurgijo in anatomijo; 1767 za mehaniko; približno od 1767 za poljedelstvo.

Ko je dunajska vlada brez vsakršnega ozira na potrebe ljubljanskega kulturnega okoliša z gesto absolutista 1783 ljubljanske bogoslovce dirigirala v Gradec, a 1784 filozofsko fakulteto iz Ljubljane premestila v Inomost, se je vsa Kranjska združila v klicu, naj se Ljubljani izgubljene stolice vrnejo, a obenem so kranjski stanovi tudi zahtevali, naj se ustanovijo še nove stolice: za nautiko, finančno-policijsko znanost in naravno pravo ter praktični kurzi za juriste. Ker je kirurško-anatomična šola v Ljubljani tudi po

odpravi filozofije še obstojala, je bila v tej zahtevi kranjskih stanov zajeta ideja, da se ustanovi v Ljubljani popolna univerza takratnega avstrijskega tipa.

Centralistična zaslepljenost, ki je vodila avstrijske politike že takrat, ko so ljubljanske visokošolske institucije po 1773 začeli degradirati ter jim okrnjevati značaj univerzitetnih zavodov, je mogla biti vzrok, da so v tem pravcu vztrajali in da so ostali gluhi tudi za predlog kranjskih deželnih stanov iz l. 1786-7. A eno izmed pogrškov so morali popraviti: Ljubljana je dobila 1788 zopet »filozofski študij«, 1791 zopet »teološki študij«, a obenem je imela tudi »kirurški študij«, kjer se je predavala kirurgija, anatomija, porodništvo in živinozdravništvo. Na vseh treh »študijih« so predavali »redni in izredni učitelji«, ki so imeli svojega »rektorja«.

Kar so kranjski stanovi 1786 želeli dobiti od Dunaja, se je realiziralo takoj, ko je delu Slovencev 1809 v Napoleonovi Iliriji prvič zasijala doba reakcije proti dunajskemu centralizmu.

(Nadaljevanje prih.)

Nujen poziv in prošnja

vsem onim, ki ne mislijo Vigredi naročiti ozir. plačati, pa so prejeli 1., 2. in 3. številko. Prosimo, naj vsi ti takoj vrnejo vse tri številke, da moremo ustreči novim naročnicam, ki se vsak dan oglašajo. Da to vsi prizadeti upoštevajo, prosi najvljudneje

uprava Vigredi.

Vsebina.

R. L. T.: Molitev sedemnajstletne za mater	49
Vita: Naše poslanstvo	50
Velika solza: Prve sanje v tujini	50
P. Krizostom: Mati vseh mater	51
Francka Zupančič: Moji majki — v spomin ob obletnici	51
Tadeja: Mama, o mama	52
Snežniška: Rožni venec	53
Francka Zupančič: Mati biti	54
C. V.: »Kadar ti bo hudo...«	54
M. Elizabeta: Sveto znamenje	55
H. Brey-Pavla M.: Jožef, zvesti, ben David	55
Sestra Ljudmila: Tebi, moje zašlo solnce!	58
Slavko Savinšek: O, kdo te ume?	59
Lojze Golobič: Materina povest	59
Trboveljčanka: Spomin na kmečko mater	62

A. Lebar: Preko vseh ovir	62
Tadeja: V bolnišnici	64

Rožni dom:

Francka G.: Kako je Stana servirala na Materinski dan	65
Od srca do srca	67
Vigrednica-gospodinja	68

Organizacija:

Dragica Rostohar: Materin dan	71
---	----

Drobiž:

Naš tolmač	72
Uredniška molčečnost	72
V oceno smo prejeli	72

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Leto VI — V Ljubljani, 1. marca 1928 — Štev. 3

R. L. T.:

Molitev sedemnajstletne za mater.

(Po obhajilu.)

Gospod Jezus, kako danes v meni vse tako srebrno zvoni! Jaz vsa Tvoja, Ti ves moj, tako zelo moj! V meni je danes ena sama pesem: „Glej, dekla sem Gospodova...“ Ne, še več, Tvoja sestra sem — Ti človek — Bog!

Ko si imel biti rojen, si poiskal prvi dom pod dekliškim srcem. Ali ne ljubiš prav tako danes naših dekliških src utripov, pesem deviških duš?

Sedaj se spomnim tudi na svojo mamo. Pred sedemnajstimi leti je tudi za me rekla: „Glej, dekla sem Gospodova...“ in kaplje ljubezni so pričele padati iz živega srca v še nerojeno. Dan za dnem — dokler me ni obsijalo solnce njenega očesa. Gospod Jezus — koliko ljubezni, koliko žrtev, koliko odpovedi!

Povrni ji danes — na praznik vseh mater, tudi Tvoje matere — vso njeno ljubezen! Saj ta ljubezen ni iz tega sveta. Saj me je spremljala skozi nežna detinska leta, skozi prva otroška, do dni zorenja. In še sedaj, kako često ujamem skriven pogled tolike ljubezni in vdanosti, da me v srce zapeče. Vem, da nisem vredna.

Povrni ji vse njene žrtve in odpovedi, jaz ji ne morem! Kdo prešteje prečute noči — radi mene! Kdo prešteje gibe njenih često že truanih rok, ki so šivale, prale, likale moje perilo, ki so me tolikrat česale, tolikrat božale, mi tolikrat nesebično služile.

In odpusti ji Jezus vse, kar morda ni bilo prav! Morda je premalo storila zate — v meni?... Ni Te razumela. Ni razumela Tvoje velike prošnje: „Pustite male k meni...“ Ti lahko popraviš in dodeli meni, da bom jaz bolje umela in svojim malim bratom in sesticam pot kazala.

Gospod Jezus, veš, moja pesem še ni izpela, pa moram hiteti, da doma pomagam. Naj srce samo poje, in moje oči in vsa moja čista sedemnajstletna mladost.

Naše poslanstvo.

Takrat je bilo prav tako čudno na svetu, kot je dandanes: ljudstvo je tavallo v strašni temi in zmotah. Vedno nujnejši je bil prihod Rešenika.

Tisti čas je živela v sveti tihoti templja mlada deklica. Čudovita lepota in dobrota ji je odsevala z obraza. Njen zgled je bil svetla luč, v katero so se zaupljivo ozirali. Tudi ona Ga je pričakovala, hrepenela je po Njem z vso žarko radostjo deviške duše. Morda je slutila svoje veliko poslanstvo, da se je tako vneto pripravljala za življenje? Gotovo, kajti izkazala se je vredno časti — Matere Odrešenikove.

O, da bi se tudi me tako zavedale naloge, od Stvarnika nam dane! Da bi vedele, da naše dekleštvo ni radi hipa neplodnih sanj. Naše hrepenenje in pričakovanje nečesa lepega ni, da bi se izgubljale v tem. (Ali je mar lepota cvetoče rože sama sebi namen? Pomislimo globlje!) Da bi spoznale, da smo ustvarjene za nekaj resnega, važnega, lepega, za — materinstvo. Ki je izčrpno izpolnjenje najtišjih koprnenj ženske duše. Zrtvovanje brez misli nase. Najčistejša ljubezen. Trpkosladka radost. Topla dobrota. Z večnostjo ožarjena lepota. Ono idealno materinstvo, ki hrani v sebi vse, ki more ozdraviti rane današnjega sveta, ki so tako globoke radi mnogih zablod...

Mati! Vseh najnežnejših čuvstev najsvetejši spomin. Toda vsem ni enako dano: vsaki je Stvarnik določil svoj poseben delokrog.

Nekatere bodo matere in gospodinje svojim otrokom v družini. Ki je življenje zase. Od katere žive vse druge ustanove, božje in človeške. Ki zahteva od matere, da izčrpa vse zaklade, ki jih je Stvarnik položil v njeno dušo. Duševno in telesno moč. Blagoslovi, Vsedobrotni, blagoslovi, da bodo v rešitev in ne v pogubo!

Druge bodo sledile božjemu klicu v samostansko tihoto in samoto. Blagor jim! V Njegovem imenu bodo služile svojemu poslanstvu: duhovne matere bodo sirotam in bolnikom, vsem bednim in zavrženim. Pomočnice mater bodo pri vzgoji otrok. Priprošnjice pri Bogu. Njihova molitev je prepotrebna nam vsem. Bog z njimi!

Dovolj je še polj, ki nudijo naši naravi plemenito izživiljanje najboljših sil, materinsko doživetje in izpolnitev. (Poklici, ki nam tega ne nudijo, so prazni in pusti.)

Kaj pa ona dekleta v nekaterih družinah, včasih že starejša, ki se niso mogla ali hotela osamosvojiti? Ali bo šlo življenje mimo teh brez pomena? Nikakor ne; kajti bogate so na duši, dasi se morda zde osamele po srcu. Koliko dobrega lahko store svojim domačim in drugim, ki so v potrebi! Bog jih bo bogato nagradil, če žrtvujejo svojo mladost, moč, samostojno ognjišče in vse kar dajejo — radi Boga!

Sestre! Gorje narodu in nam, če bomo siloma zatirale v sebi vseodrešujočo moč pristne ženskosti! Bodimo zveste same sebi in pogumno ter veselo z razumom in srcem vršimo svoje visoko poslanstvo!

Velika solza:

Prve sanje v tujini.

*Ko je prva noč me samo
— v kraju tujem — zagrnila,
videla sem v sanjah mamo:
pred Marijo je molila...*

*O, da mogla bi ostati
v rodni hiši hčerka tvoja,
moja skrbna, dobra mati! —
ti zastava sredi boja...*

Mati vseh mater.

Naj li merim
veličino tvoje prelesti?
Naj li merim
globino tvoje bolesti —
o Mati vseh mater!?

Svetonočnih zvezdic trepet,
šepet betlehemskih poljan,
pastirčkov drobnih spev in smeh —
ves veličastni sveti dan
trepeče v tvojih očeh.
Iskri se v njih smehljaj
najlepšega izmed otrok človeških —
v tvojih očeh je — božji raj.

Mati vse nebeške miline,
Mati tihega veselja,
Mati nazareške svete družine!
Angeli so tvoj dom okrožili —
dom dehtočih lilij
s šlarom so skrivnostnim
sladkega blagra pregrnili.

V otožni dan je šla;
ž njo velika sveta želja:
Sina svojega zazreti,
ž njim trpeti,
ž njim umreti.

Doloroza — Mati bolečin!

Njen korak je tih
in njen vzdih:
»Moj Sin, moj Sin — — —«

Noč. — Mati sama,
sama sredi teme.
Sedem mečev ji dušo teži,
sedem virov kroji
ji iz prs kipi.

Solze vroče —
zvezde žgoče
polze ji v srce — — —

Močna žena!
Le par trenutkov samo —
časa tvojega gorja je polna: —
Mati vsa je orošena
s Sinovo krvjo — — —

Dopolnjeno!

Kako naj izmerim
grenkosti tvoje veličino?
Kako naj obsežem
trpkosti tvoje globino —
Mati Doloroza!?

Dahnila je v polju pomlad. —
Vesela pesem, polna nad
gostoli preko gozdov...

Zganili so se pečati grobov...
Božja Kri je rodila sad:

Kristus je vstal — Alleluja!
Srca so vstala — Alleluja!

In Mati je vstala iz solza,
Mati je vstala v svitu zvezda.
Mati vseh mater je vstala
iz groba nepojmljive bolesti
v sijaj nebeške prelesti.

Francka Zupančič:

Moji majki — v spomin ob obletnici.

Pomlad! Nikdar niso bile večerne zarje lepše in svetlejše kot v oni, lanski, probujajoči se pomladi, polni sladkih slutenj, napovedujočih se čudesev in sanj. Nad vso srebrnozastrito so plule vijoličnonadahnjene meglice in predle nežno tančico nad še golim drevjem in grmovjem. In v to tančico so se nalahko spajale zelenkaste lise in zlatorumen cvetni prah. Na večernem nebu škrlatni hribi oblakov, plameneči vulkani, zlatocbrobljene lise zarje, lilarnožni oblaki, prešinjeni od zlatorumenega solnca! V slednjem očesu sij, solnčni svit, vse polno tajinstvenih slutenj... a v vsem tem turoben Miserere, oj, meni... smrt... Pomlad, mene si varala. O, da bi te nikdar ne bilo!... Mati, mati, moja!

Cvetje one prelestne pomladi, ki je oni globokožalostni dan krilo tvojo svežo gomilo kot s tančico hvaležne ljubavi, cvetje poletja, vse je ovenelo, uvelo. A sveža še in pekoča je bol mojega srca. Mati, majka, mamica! Tvoj klic mi oroša oko, kolikrat ga slišim... Spomin nate mi žari in me žge v srcu, mi pali dušo. Mati, mati nepozabna! Prva pomlad te mi je položila v

grob, vsa bujna ti je okrasila gomilo s cvetjem, prelestno poletje je žarelo nad njo. Jesen ti jo je viharno obsula s trudnim, rumenim listjem in zima ti jo je tudi že krila s snežnobelim plaščem.

Leto dni že počivaš, majka! Skoro, kmalu bo vnovič plakaje zažvrgoel škrljanček svojo žalno popevčico v tvoj tihi sen. Oj, sladka, otožno-sladka pesem škrljančka, kot je bila pesem tvoja, mati, ki si mi jo pela ob zibelki, in dalje, ki je donela tako ljubezni polno in mi še odmeva v srcu! Pesem tvoja, ki si mi jo pela po napornem dnevnem delu, bolesti in radosti polna pesem! Ob tvojih nogah sem sedela in ji prisluškovala. S teboj sem čutila bol tvojega materinskega srca, dasi je nisem še razumela in mi je bila še tuja. Brezskrbna je bila moja mladost v tvojem mehkem objemu. Tebi pa se je utrnila, oh žal, mnogokrat pregrenka solza in polzela liki biser po tvojem trpečem obrazu, polzela in orosila moje ličice. Oh, bila je pekoča kot ogenj, mrzla kot led, žgoča kot požar! ... In pritislila, privila si me na srce, na tvoje zlato srce ... a samo nebo je umelo tvojo pesem, tvojo bol. Samo nebo je umelo tvojo bridkost. Oj, pesem tvoja, majka, naj mi doni vse življenje in naj odmeva do groba ...

Tam v bregu za tvojim tihim domom že cvete prva divja črešnja. Vejico nežnega cvetja odtrgam danes in ti jo položim na gomilo ... cvet spomina. Mamica, tvoj spomin! Ne morem si nikdar dovolj dolgo in nikdar dosti dolgo obnavljati in predstavljati tvoje podobe; vedno pa mi siplje blagoslov tvoj, mati.

Nočem in ne mislim opisovati tvojega življenja in tebe, mamica, ne govoriti o tebi, ker ljubosumno hranim spomine nate in ... preskromna si bila — ti, mati moja — velika v ljubezni tvoji. Tvoje največje je bilo tvoje življenje trdih žrtev in žgoče bolesti. Ti, rešilni čoln na odprti morski gladini in varno пристanišče moji tugi! Bila si mi tih blagoslov in brezmejna ljubav, sama sebe zatajujoča, ljubezen, ki ne meri in ne tehta, ki posega po lastni srčni krvi in se s čelom dotika zvezd, ljubezen, ki vzpenja mostove čez neskončne prepade.

A danes, ko sta delavni roki tvoji sklenjeni k večnemu počitku, ko tvoje zlato materinsko srce ne bije več v tožni skrbi in ljubezni, ampak je umirjeno za vedno, danes, danes majka ti poklanjam samo vejico divjega cveta črešnje v spomin, ker le trudna po težkih, žrtve polnih dneh si me zapustila — ti srcu mojemu nenadomestljiva mati.

Evo ti vejico belega cvetja, majka, belih čaš odpovedi, ker tebi niso cvetele rože rdeče ... evo ti vejico ljubavi, cvet zvestega spomina.

Tadeja:

Mama, o mama ...

Prišlo je, kar je moralo priti, na kar so bili pripravljeni vsi, samo jaz ne. Mati je umrla in položili so jo v prvo sobo na mrtvaško postelj. Med rože, ki jih je v življenju tako ljubila, so jo dejali. Sklenjenih rok, zaprtih oči je ležala, vsa tiha in mirna in lepa, tako lepa ...

Ves dan so prihajali in odhajali ljudje, polnili sobe, šepetaje se pogovarjali, kot bi se bali prebuditi mater, ki je spala in se še v smrtnem spanju smehljala.

V napotje so mi bili vsi ljudje in odšla sem v mesto. Čutila sem, kako gredo za menoj pogledi teh ljudi, srečavala sem znance, a nikogar nisem ogovorila, komaj, da sem se ozrla nanje. Tavalala sem sama po ulicah brez cilja in namena, brez misli. Niti žalosti ni bilo v meni. Le včasih je globoko v meni, v mojem srcu zajokalo, zatrepetalo, da sem ustavila korak. Pa je zopet utihnilo in šla sem naprej po ulicah preko luž, snega, mimo tujcev sama samcata.

O mraku sem prišla domov. Zeblo me je, da sem vsa trepetala, pa nisem tega sama čutila, drugi so mi povedali. Lačna sem bila, ves dan nisem ničesar použila, a nisem tega vedela sama.

Da je umrla mama, da leži v sobi, mirna in tiha in lepa, da se nikoli več ne predrami, tega mi niso povedali, sama sem to vedela, srce mi je to povedalo.

Ko smo zaprli večna vrata k počitku, sem šla k materi. Ves dan so bili pri nji drugi ljudje, moja ni bila niti za trenutek. Sedaj v tistem večeru, se pogovorim z njo jaz.

Nalahno stopim v sobo, vrata za seboj sem zaprla. Rdeči nageljni ob vznožju so žareli, dehteli. Utrgala sem največjega, najbolj žarečega. Na prsa sem ga položila materi. Zdelo se mi je, da ji je všeč to, da se smehlja. Še sama sem se v tej bridkosti zasmehljala. Sedla sem kraj nje in jo gledala. Eno in isto besedo je pelo in jokalo v duši, je govorilo srce, so izgovarjale ustnice: mama, o mama ...

Moliti sem hotela ob nji svojo večerno molitev. Ono, ki me je naučila dete treh let in sem jo molila vse večere. Nocoj naj moliva skupno, kot nekdanj, ko sem še jecljaje izgovarjala neboprošnje besede. Nocoj, zadnjikrat, morda me bo čula.

A sredi molitve sem se zavedla, da ne molim, da so vse misli, vse besede ena sama beseda: mama, o mama ...

Nagnila sem se k njenemu obrazu, k njenim očem, da bi zadnjikrat videla njih blesk. Trepetaje sem odprla veke in zagledala sem oko. Motno je zrlo vame, resno, tako resno, da sem vztrepetala in se ozrla po sobi, če me kdo vidi.

Nisem zaprla vek. Gledala je name mati in zdelo se mi je, da me še ta mrzli blesk ljubi, da je za njim ogenj velike materine ljubezni, ki ne vzpepeli nikdar, nikoli, tudi ob smrti ne.

Mama, o mama je zatrepetalo v meni, vse se zazibalo in utonila sem v molk ...

Domači so me potem našli ob materini postelji.

Snežniška:

Rožni venec.

Pridejo dnevi, polni bolesi in noči dolge in težke, v katerih se skriva sama skrb. In tedaj vzamem iz predala star, že obrabljen rožni venec, ki ga nranim kot svetinjo, čuvam kot biser. Moja umirajoča mamica mi ga je dala in zato mi je nad vse drag.

Ko mi drse jagode med prsti, se zamislim na čase, ko je ubirala jagode tega rožnega venca dan za dnem moja mamica. Koliko prošenj je nanizala na te male bisere, koliko skrbi je izgovorila in koliko odpovedi in premagovanja je izlila v te drobne, neznatne jagode.

V vseh svetlih in temnih dneh, od dneva, ko so ji položili na glavo nevestin venec iz nežne mirte, pa tja do ure, ko je zasnivala večni sen, ji je bil rožni venec najboljši tolažnik.

Vem, da so bile te jagode mnogokrat orošene s težkimi, težkimi solzami in zato so mi kot živo življenje, kot srčni utrip njenega ljubezni polnega srca. Ah, more li kdo z besedo razodeti, koliko trpi srce matere, ono srce, ki ne živi samo v enem življenju, ampak živi z vsakim otrokom iznova in sveti vsakemu s svojo neskončno, nesebično ljubeznijo na potu življenja.

Tiho, neslišno je — — — jagode drse med prsti, misli so pri mamici, ki pride ob takih tihih urah k svojemu otroku.

Mati biti . . .

Nič ni tako sladkega na soetu kot biti mati. Mati biti — se pravi — biti ljubezen. In materinska ljubezen je žioljenja poln virček, ki žubori iz božanstvenega srca ter poji zemljo.

Biti mati — je skoro prevelika sreča in sladkost. Zato pa jo osenčuje tudi bol. In vendar nikjer ni videti kake žrtve. — Vse ograje so preraščene z rožnim krasom. V grmičju pak gnezdiijo krilati pevci. In nad to zemljo plove vzduh solnca, cvetja in ptičjega speva.

Materina duša: paradiž — raj. Pozorišče nebeških uprizarjanj; angelci poigravajo z detetom. V senčici lilij in rož ti dorašča.

Materina duša: svetišče — stolnica.

Mati biti — oj mati biti! To ti je svetle radosti globina, ki se v njej naslajaš, ne da bi se v njej kdaj docela potopila.

Majko imeti in mati biti, o žareča čudesa ljubezni božje!

C. V.:

»Kadar ti bo hudo . . .«

Lepa je bila tisto leto jesen, toda zame čudno otožna. Vedela sem: lastovke gredo pred zimo, spomladi se vrnejo. Dali je vzela slana, tudi križanteme bo umoril mraz; toda, pomladno solnce bo izvabilo novo življenje iz njihovih korenin. Jaz pa se poslavljam od doma — za vedno. Prišla bom morda še za kratek pozdrav. Da si odpočijem, da se naužijem novih moči ob domači toploti. Potem bom šla zopet tja, kamor me kliče dolžnost, moj novi dom.

Prehodila sem še enkrat vse tiste kraje, kjer sem uživala lepo mladost, kjer sem prosta, kot ptička na veji, preživljala najlepšo dobo svojega življenja. Obiskala sem še enkrat gozdiček, ki mi je bil najljubši prijatelj. Skrivnostno je šelestelo listje, ki mu je menda zarja posodila svojo barvo. Planine so žarele v nedosegljivo veličastni lepoti. Svež diih je pihljal od njih meni v lice, meni v dušo. Hotela bi, da mi ta slika ostane vedno v spominu. Zdi se mi, da je bolje, če se od ljubih nam stvari poslovimo tedaj, ko so — lepe. Ali pa je spomin nanje potem le še bolj pekoč!

Bilo mi je, kot je morda človeku preden umre: vse življenje se naenkrat zvrsti pred njegovimi duševnimi očmi. Tedaj spozna marsikaj, česar nikoli prej ni doumel tako jasno. In gorje mu, če ga ob tem spoznanju zapeče vest!

Lepa je bila tista jesen. Lepa v bolesti slovesa. Lepa v pričakovanju nečesa, kar je imelo priti. Morda je vsem nevestam tako, zlasti mladim deklicam, ki komaj od daleč slutijo globočino resnega življenja.

Ne vem natanko, kakšno je bilo zunaj tisti zadnji večer. Zdi se mi pa, da je skoz temne, svetloobrobljene oblake zdajpazdaj pomežiknila kaka zvezdica. Če bi znala prerokovati, bi dejala, da je bila to slika mojega bodočega življenja. Pa nisem utegnila misliti na to. (Hvala Bogu, da nisem utegnila, drugače ne vem, kako bi mogla skriti svoja razdvojena čustva.) Pospravila sem še svoje zadnje stvari. Sestra mi je pomagala. Čudno je bilo tisti večer pri nas. Veseli smo hoteli biti, pa smo bili prikrito žalostni. Pozno je že bilo. Bližala se je ura, ki sem se je najbolj bala: ura slovesa od matere. Od vseh sem se že poslovila, to najtežje sem hranila za nazadnje. V meni je trepetala tišina kot pred nevihto v naravi. Stopila sem v sobo. Kako me je čakala, ve samo Bog. Kaj je pretresalo tedaj njeno materinsko srce, da so ji oči žarele v čudnem soju? (Tiste njene lepe oči so bile še vse bolj globoke.) O, da bi mogla brati iz njih, kaj bi brala? Nisem je mogla pogledati, tudi ne izpregovoriti, da bi me ne zlomilo. Sama ne vem, kako mi je bilo. Pokleknila sem za blagoslov. Mehka roka, ki je toliko delala zame, me je

trepetaje pokrižala na čelo in stisnjene ustne so sunkoma zašepetale: »Kadar ti bo hudo, zateci se k Mariji in božjemu Srcu potoži. Odleglo ti bo.« Več ni mogla. Zajokala je na glas. Grozno se je zarezal ta glas v mojo dušo. Bil je to krik zadržane materinske ljubezni, bila je to strašna prošnja matere za srečo svojega otroka. Ali pa je bil to spomin na prestano trpljenje in radosti? Bog ve, česa se je domislila tedaj njena duša, da se je tako užalostila. Ločitev boli. Kako bi jo mogla potolažiti? Morda bi ji dokazala svojo hvalenost in ljubezen, če bi spoštljivo poljubila tisto njeno dobro roko, če bi ji rekla toplo besedo. Nič nisem mogla. Kot omamljena sem šla v svojo sobico in onemogla — zaspala. Kajti dolga je bila še pot pred menoj in drugo jutro navsezgodaj smo se odpeljali — k poroki.

* * *

Precej časa, se mi zdi, je že poteklo od tedaj. Novo življenje, nove skrbi; spomini blede. Toda, tistih krasnih besed mi nihče ne vzame iz duše. Kadar koli mi je hudo (komu na tej trnjevi poti življenja ni nikoli?), najdem uteho tam, kjer je dejala moja dobra mati: v molitvi.

Zahvaljen Bog za tako mater!

M. Elizabeta:

Sveto znamenje.

*Življenska pot
skrivnostna je, samotna ni:
premnogo znamenje ob nji stoji,
navzgor stopinje tvoje vodi.*

*Kjerkoli tvoja duša hodi
v deviškonedotaknjeni belini,
pozdravljajo te znamenja:
prežitih dni spomini.*

*Tu sreča jasna, žarnooka,
prelesten smeh otroka,
tam križ in žalost in bolest,
tam vrsta nepozabnih mest,
ki solza kdaj jih je kropila,*

*in milost posvetila.
Prepara tu — tam nade zlate,
tu trnje — tam cvetlične trate.*

*To vse so znamenja ob tvoji poti.
Živiš in mimo njih hitiš
in gledaš in strmiš...
A eno znamenje edino
prisili te, da v prah poklekneš
in v blaženih spominih jekneš:
»Matil!«*

*To znamenje
o, to je tisto sveto mesto,
kjer te ljubilo je srce edino zvesto,
kjer tvoja zlata mati je hodila,
kjer zate je trpela in molila.*

Henriette Brey - Pavla M.:

Jožef, zvesti, ben David.

(Biblična povest iz Kristusovih časov.)

(Nadaljevanje.)

IV.

Skozi vse ulice v Nazaretu je šla novica. Žene so se razgovarjale o njej ob vodnjaku, možje pa so se ustavljali na cestah: »Ste slišali? Mirjam, Anina hči, se bo poročila. Hotela je sicer ostati v templju kot devica, pa ne sme, ker bi s tem kršila zakone.«

»Da, v tempelj so bili poklicani vsi mladeniči iz hiše Davidove,« je oznanjal nekdo drugi, »kajti ona sme poročiti samo moža, ki je njegovega rodu. Joahim, njen oče, je bil tudi Davidovec. Govori se... toda saj tam prihaja Sedekij! On je bil v Jeruzalemu. Vprašali ga bomo... No, Sedekij?«

Možje so stali prav pred Jožefovo hišo. Jožef, ki je bil v delavnici, je vznemirjen prisluškoval temu pogovoru.

»Izmed mladeničev ni bil nobeden izvoljen,« je pripovedoval Sedekij. »Govori se, da je veliki duhoven Joazar prejel zaradi Mirjam nekakšna odkritja. Sedaj lista po arhivih, če bi našel še kaj mladeničev iz Davidovega rodu. Mora biti res nekaj posebnega s to Mirjam.«

»Nekaj posebnega? ...« Spogledovanje.

Nenavaden molk je pretrgal svetel ženski glas. Bil je Juditin, ki se je bila pred kratkim poročila z barvarjem Godolijasom. »Jožef tu je tudi iz hiše Davidove!«

Vse oči so bile uprte v skromnega moža, ki je prestrašen prestal z delom.

»Jožef, tesar?« Splošno čudenje.

»Ne, Judita, saj tega nikoli nismo slišali!«

»Ampak je resnica,« je vztrajala in oči so ji bliskale. »Moj oče, ki je pisar v sinagogi, dobro ve. Vprašajte njega!«

»Ali je res, Jožef?« vprašujejo Mirah, Amram in Tares.

Toda Jožef, spričo bolestitnih misli, ni mogel odgovoriti. Ni mogel pojmii tega, kar se je govorilo o Mirjam. Ona, lilija iz templja, naj bi se poročila enako, kot vsaka druga devica? ... Uboga Mirjam, torej moraš žrtvovati svojo edino srčno željo! Prešinjalo ga je nenavadno bolešno občutje.

Po cesti sta prihajala dva moža. Hiram, predstojnik sinagoge in neki tujec.

»Mir s teboj, Jožef!« je pozdravil Hiram. »Ta tukaj je Jožef, sin Davidov, o katerem sem ti govoril, gospod.«

»Ti si torej iz hiše Davidove?« je vprašal Jožefa tujec, obenem pa ga je vprašujoče opazoval.

»Ti si rekel, gospod!«

»Joazar, veliki duhoven, te prosi, da prideš k njemu v Jeruzalem. Gre za poroko neke hčere tvojega rodu.«

Jožef je prebledel in odstopil za korak.

»O gospod, jaz ... jaz sem ...« je zmedeno govoril. »Ni mogoče, da bi ...«

»Kaj hočeš tam, ne vem. Želja velikega duhovna je, da prideš v Jeruzalem. Mogoče hočejo vpisati vse potomce Davidove v rojstno knjigo.«

Tedaj je Jožef sklonil glavo ter se odpravil na pot, da sledi klicu višje oblasti.

»Vrežite svoja imena v palice!« je ukazal veliki duhoven nekaterim mladeničem. »Čez noč jih položim v svetišče in Jehova bo pokazal, kaj je njegova volja. — Tudi ti, Jožef iz Nazareta,« je nadaljeval, obrnjen proti njemu, ki je, starejši od ostalih, stal boječe med njimi in se mu je videlo, da bojuje boj s seboj. »Bodi močan in ubogaj! Takšna je volja Jehove.«

Jožef je molče storil, kar mu je bilo ukazano. Hotel je vse prepustiti Bogu.

Vso noč je molil. Komaj je razlilo jutro svojo zlato svetlobo po templjevih strehah — že je prinesel veliki duhoven palice, da jih vrne pričakujočim. Glejte čudo! Na eni izmed palic je čez noč vzcvetel velik, bel lilijin cvet, iz katerega je brstel še drugi, manjši cvet. Ta palica je bila Jožefova.

Vsi so strmeli. Ob tem velikem čudežu je zadonel krik radosti iz vseh mladih grl navzočnih mladeničev.

Z razprostrtimi rokami je pozdravil veliki duhoven Jožefa, ki je stal tam bled, vznemirjen in ga je obvestil o sreči, ki ga je doletela. Drugi mladeniči, četudi jih je upanje varalo, so radi čudeža brez zavisti odstopili.

Z velikimi očmi je buljil preplašeni Jožef na palico. Lilija! Prav takšna, kot takrat v sinagogi! Morda se mu pa tedaj vendar ni sanjalo. »Čuval boš božje lilije!« so se glasile besede.

O Jehova! On, on naj prejme Mirjam za ženo? ...

Premagan je zdrknil na kolena. »Gospod, saj nisem vreden tega angela v človeški podobi... Gospod, čudna so tvoja pota... O Mirjam, Mirjam, ne boj se! Kot z draguljem, od Boga mi zaupanim, bom ravnal s teboj. Zvesto bom čuval božjo lilijo. Za mene ostaneš v pajčolan zavita, Bogu posvečena devica.«

Ležal je z obrazom na zemlji. Polni spoštovanja do njega, so se bili vsi drugi že odstranili.

Cez nekaj časa je pripeljal veliki duhoven trepetajočo, ozaljšano nevesto in je, med svečanimi ceremonijami, blagoslovil njiju zvezo.

V.

Tiho so potekali tedni v Nazaretu.

Kot običajno, je stanovala Mirjam pri svoji materi in čakala, da jo čez nekaj časa popelje zaročenec na svoj dom. Ves čas je posvetila molitvi in delu; sprejemala je le od časa do časa Jožefa, kot je bilo takrat v navadi.

Do moža, ki je bil postal po božji volji njen zaročenec, je čutila vedno večjo ljubezen. Spoštovala ga je, kajti spoznala je bila njegove lepe lastnosti, spoznala njegovo veliko ponižnost in zvestobo.

Takrat, ko jo je bil veliki duhoven peljal kot nevesto k Jožefu, je njeno srce trepetalo pred tem možem in bala se je pogledati ga.

Ko pa je bila videla pred seboj resnega moža plemenitih potez, ki so izražale dobroto in prisrčnost, moža, ki je bil tako ponižno in ginjeno izrekel usodno besedo — o tedaj sta se bila v njeno srce takoj vselila upanje in mir. Takoj je bila vedela, da ji bo ta mož zvesti varuh in skrbnik.

In vsa potolažena mu je takrat sledila v Nazaret.

Jožef pa je še vedno živel kot v sanjah. Ni mogel verjeti, da je on med vsemi drugimi najvrednejši... Sredi zime mu je bil vzcvetel najlepši cvet — iz korenine Jese — roža Saronska, lilija iz vrta Davidovega, katero je smel negovati, ljubiti in varovati.

V teh živih sanjah je padel mnogokrat na kolena in poln hvaležnosti šepetal Davidove psalme. Z njo, ki je postala njegova zaročenka in je bila videti še čisto otročja, ponižna in krotka, njen pojav pa je bil kljub temu skoro božansko veličasten, se je upal govoriti le z vdanim spoštovanjem.

Prišla je noč — izredna noč — vsa prepojena z dihom Nadnaravnega, noč, tako polna skrivnostnega življenja, da se je Jožef spraševal, kaj se godi.

Sredi noči ga je zbudilo ptičje petje, ki je prihajalo iz ptičjih počivališč — na vedno zelenih nopalah. Iz njegovega vrta mu je udarjal skozi okno prijeten vonj po lilijah, čeravno tedaj, v mesecu marcu še niso cvetele lilije. Na temno-modrem nebu so gorele zvezde. Zdelo se je, da so se vse te zlate pičice spremenile v milijone plamenečih rožic, ki so ožarjale zemljo s čudovito svetlobo. Bilo je, kot da se je sklonilo nebo k zemlji, kot da je ozračje polno sladkega zvonjenja.

Začuden je stopil Jožef v noč in opazil, da je obdajal hišico, v kateri je stanovala Mirjam, svetlobni sij, od neba do hišice pa je vodila svetlobna cesta.

Pomel si je oči. Ne, ni mogoče, to mora biti le v zmotni fantaziji ustvarjen privid!

Tresoč se, se je vrnil v svojo sobo in je tam pokleknil k molitvi. V molitvi je vztrajal do jutra.

In Jožef ni vedel, da je bila to noč, po kateri so hrepeneli njegovi predniki in na katero je moralo človeštvo čakati dolga tisočletja. Ona noč, ko se je nebo ponižalo, da je storil sv. Duh največji čudež — poslal je na zemljo božjo Besedo. —

In Beseda — je meso postala.

Jutranje solnce je pozdravilo Jožefa že pri delu. Ustavilo se je, da se je ogledalo v njegovi žagi, ki je tako pridno prodirala v les.

Več ur je tesar pridno delal. Toda večkrat je morala počivati žaga in tudi oblič mu je tega dne zdrsnil iz rok. Premišljeval je o čudih pretekle noči in ni mogel priti do jasnega zaključka. Zato je odložil orodje in se podal proti Anini hišici.

Mirjam ga je pozdravila z običajnim prijaznim smehljajem ter mu je podala roko. Ceravno so se z njenega lepega obraza brali rahli sledovi večnega doživetja, so bile njene kretnje in ves pogovor kot vedno.

Jožef ni mogel staviti vprašanja, ki ga je težilo. Tembolj je tedaj mislil, da se je prevaril in da je bila nenavadna svetloba krog Anine hiše le odsev izredno svetlih zvezd.

Prišla je tudi Ana in ga prisrčno pozdravila. Toda tudi ona menda ni ponoči nič posebnega zapazila, kajti govorila je kot navadno, zelo prostodušno in je kmalu odšla k delu.

Nato je Mirjam nekoliko boječe spregovorila: »Jožef, rada bi obiskala sorodnico Elizabeto.«

Jožef se je domislil. Elizabeto in Caharija, ki stanujeta v Juti, visokoležeči vasi v pogorju Juda? Da, saj ta dva pozna še iz Betlehema! So to pobožni ljudje.

»Ali mi dovoliš Jožef, da se podam takoj na pot?«

Začuden jo je pogledal. »O Mirjam, kako bi si mogel dovoliti... Kar ti hočeš, naj se zgodi. Toda sedaj? Pot je dolga. Ali ne bi mogla počakati do meseca aprila? Tedaj odhajajo velikonočni romarji in takrat bi te lahko spremljal.«

»Dobri Jožef, jaz bi šla rada takoj,« je prosila tiho. »Dobila sem obvestilo, da bo podaril Bog Elizabeti v njeni visoki starosti sinčka. In moje srce hrepeni po njej.«

Odkod naj bi bila prejela Mirjam to sporočilo? je pomislil Jožef. Ali je prišel k njej kak sel? A bil je preponižen, da bi vprašal.

»Spremljal te bom, Mirjam,« je odločil. »Prenežna si, da bi se mogla sama, brez zaščite, podati na to dolgo, samotno pot.«

»Ti zvesti! Jehova naj poplača tvojo zvestobo!«

Poslovila sta se, da bi se takoj pripravila za pot.

(Dalje prihodnjič.)

Sestra Ljudmila:

Tebi, moje zašlo solnce!

Ah, ti čudovito solnce v jutru mojega žioljenja!... Ko mi je kot nežnemu detetu prvič zaigral smehljaj na ustnicah, komu je veljal? In ko sem prvič stegnila nežne ročice, kakor v objem, koga sem s tem osrečila? In kam sem namerila svoj prvi, negotovi in plahi korak?! Ah, le tebi je veljal moj prvi smehljaj, le tebe sem osrečila s prvim prisrčnim objemom in le k tebi je bil namenjen moj prvi korak, mamica, ti zlato solnce v jutru žioljenja!...

Tam, ob njeni postelji sem slonela, ko mi je dajala nauke za čas solnčnega zatona... Mama, ali še veš?! Govorila si mi o ateku, o bratih in sestricah in iz tvojih oči je sevala le ena skrb, velika in moreča: skrb za mene, nebogljeno, osemletno, najmlajšo tvojo hčerko — — Razodela bi bila rada to skrb, pa si rekla le: »Moli rada!« Čudna, težka slutnja je objela mojo otroško dušo, pa sem vzkliknila skozi solze: »Mama, saj boš ti pri meni!« Kot meč, namerjen v srce, so zabolele te besede in gorke, tihe solze so spolzele po velem licu... »Mama, kako si bila lepa v solzah ljubezni!«

Tiho sem jo vprašala: »Mamica, ali zelo trpiš?!« »Ah, da — — — toda ne... Gospod Jezus je trpel še več!« — — —

Mama, bila si svetnica! — In to mi je zadosti!

Moje solnce se je bližalo zatonu — — —

In kdaj je zašlo popolnoma? Ali tedaj, ko je nemo srce ležalo v črni rakvi pred domačo hišo, pred žrtvenikom njene goreče ljubezni in ko je prvi kruti žebelj

zaječal ob pokrov? — Ali tedaj, ko sem v mrtoškem sprevodu imela pred očmi le en predmet: črno, mrtoško rakev? — — — Ah, ne, le en medel pramenček večerne zarje je v tistih trenutkih še seval v mlado, strto srce — — — pred seboj sem videla še krsto, kjer je počivalo moje solnce — — — Ah, da, tedaj je izginil poslednji pramenček, ko je padla na to moje solnce prva gruda prsti in mi ga zagrebla — — —

Potem pa je nastala tema, — in odeta v svetlo zarjo upanja, že komaj čakam zopetnega solnčnega vzhoda. In kdaj bo ta?

Ah, mamica, tedaj, ko si bova pri Večnem Solncu radostno pogledali iz oči v oči...

Mamica, solnce moje, saj ni več dolgo do takrat!

Slavko Savinšek:

O, kdo te ume?

*Kot bežen, blažen dih je vztrepetala
iz božjih ust beseda sladka: mati,
prelila v Tebe se, in v zarji zlati,
ljubezen sama, v Tebi zasijala.*

*A mi smo to ljubezen razmetali,
vriskuje v ceste se razšli široke,
s solzami Tvojimi za smeh igrali.*

*Dvanajstkrat od takrat si v cvet pognala,
s sesticami si v eno zrastle, z brati,
ljubila nas, za nas trpela hkrati,
telo, srce in dušo nam razdala.*

*A Ti še vedno zoveš nas otroke!
Še bolj nas ljubiš, mati, v bridki žali!
O, kdo Te ume, čudo božje roke?*

Lojze Golobič:

Materina povest.

Težko govorim o materi; že sem odkrival tajno, kako je med nama: kako se mi včasih sredi knjig prikaže njeno obličje in tedaj je moje učenje stokrat blagoslovljeno; in ondaj, ko sem čisto sam z bridkostjo, kako odromam sredi noči po trdi cesti preko Gorjancev v belo selo in se raztožim materi, ki mi vselej obriše žalost... Še drugo sem izpovedal, ki je v naju najgloblje skrito. O, kako je bilo tedaj v meni prazno: kot bi si izruval iz prsi kos srca in ga zalučal. Tiha ljubezen je lepa, za katero nihče ne ve, je nihče ne čuje. Ko pa jo izdaš, je že omadeževana, grda; in te boli. Zvesto misliti na mater, ko si sam, to je sveto, to te vodi z močjo na težka pota in preko njih.

Nocoj si bom znova odprl prsi in povedal materino povest — Tebi, dekle, ki si iščeš ognjišča. Zapri si jo v srce:

Železne lese so razpete v okna. Po njih plezajo veje orehov in jablan in delajo noč v izbi. Nikoli se ne ozre solnce v to mrzlo zidovje. Izba je tesna in mrtva kot grobnica. Na sivi peči tiplje stara mati Novakova molek in sanja. Od dekliških let ji je zvest drug; a odkar je morala v samoto, se le z njim zaupno razgovarja. Še nekoga ima, ki je prav tako njen: vnuk, petletni Tonček. Na kolena ji zleze, tam je njegov dom. In svetel križ pri molku, to je čudo njegovega sveta. Stara mati, ta edina pozna njegov svet, čisto majhen še in drugačen od našega, ki je brezkončen in grd.

Tvoje obličje, mati je njiva, v katero se je zaril plug. V dolgo je rezal in počez in razoral mrežo težkih brazd. Pa vsaka ima svojo povest, dolgo in žalostno. Vsaka me posebej boli: katera je moja, pri kateri sem držal za plug jaz...

O, pa je vendar vsaka guba tako lepa! Te krive črte na čelu — koliko ženâ jih ima, pa se mi gnusijo, ker so iz hudiča; moji materi pa jih je trpljenje vdolblo, zato so svete kot Marijine — — —

Češčena Marija — se toži srce starkino — ki si težak križ nosila... To je moja molitev. Ti si Mati, jaz sem mati. Pa tvoj Sin je kruh, moj je kamen. Pije žganje moj sin, v jadu. Oj Barica, Barica, naša mlada, kaj nisi mati, pa ne veš, kaj je srce materino; ne veš, kaj si mi storila...

Pa se zave: Marija, molek tipljem, pa sem daleč od tebe; ne štej mi v greh. Domov se mi vračajo misli: na vežo, k ognjišču, v kaščo, vse shrambe obiščejo, pa se vračajo žalostne; povsod je zaprto.

»Oj Tonček!« S tnala je prišlo na peč.

»Joj, tepen bom!« Spustil je križ in se oklenil starkine roke.

»Hodi, dete, mati te zove.«

»Vi ste mati...«

»Tone!« je zavreščalo zdolaj, »kod se klati to magarče!«

»Tonček, odzovi se,« prosi starka.

»Tukaj sem, na peči, pri stari materi.«

»Že zopet! Sama potuha. Kaj mi kvarite malega!«

Trdo je topla beseda. V kri je segla stari materi. Pa le eno je rekla:

»Marija, daj, naj molčim!«

In potlej je znova videla nazaj za pet let kot vselej, kadar je bil križ pretežak: Sosedova Barica je bila roža. Naš Matej je bil medved, ki je loze podiral; pred njo pa ni vedel besede; v grlu so mu ostale, težke kot kamenje. Videla sem skozi polkna, da je bil jagenče in ni upal reči: rad te imam. Bal se je, da bi jo splašil. Oj, Matej, dete moje, dobro si, saj ne rečem...

In šla sem iz trtja. Težek jerbas mi je čepel na glavi.

»Greste, kuma?« me ujame Barica.

»Grem, dekle. Mati sem, gospodinja. Deset rok bi morala imeti, pa še vse čaka. Ko boš na mojem, boš vedela.«

»Kuma, dajte moji glavi ta jerbas, mlajša je.«

»O ti sladka mačica, nà, naloži si!«

Tiho sva hiteli po rebri; z lepimi mislimi. In potlej v selu:

»Nàte, kuma, čisto lahko je bilo.«

»Dobra si, Barica,« sem ji vrnila.

»Vam, kumica Novakova, zmeraj...«

In ondaj sem jo povabila: »Barica, bi hotela biti naša? Matej je fant, e, saj ga vidiš; naš grunt je iz dveh kmetij.«

Še vem, kako jo je zalilo. Pa je takoj povedala: »Bi, kumica.«

Oj, tisti časi! Pet let, kot bi kamen zalučal v lužo. Pa kje si, Barica, roža?

Tam zdolaj, v moji hiši... Ne, saj te ni več. Še tisti teden, ko si prišla, si umrla, Barica, roža; mrzla Bara si zdaj, jedna. Hlastaš, pa ne veš čemu. Glej, bolj te je vzelo kot mene, ki čakam groba in žalost mi leži v srcu kot mrzel gad. Gnev te jemlje... Joj, kako je bilo pri nas one dni! Ledeno si me usekala:

»Mati, prismojeno je, kdo bo jedel! Ne znate kuhati.«

Zdrava si bila, Barica, zato nisi mogla občutiti, kaj je trn, ki se zajé v srce. Nisi se okrenila, da bi videla v moje začudene solze. Nisem verovala tvoji besedi, preveč razodetja je bilo:

»Pa ne misliš, Barica...«

»Mislim,« si pribila, »kdo bo jedel!«

In potlej je šlo po vrsti: Skrila si ključé od kašče, od shramb, od omare. Za tem si me pognala od peči, z veže, kjer sem gospodinjala štirideset let; joj, joj, usmiljeni Jezus! In zdaj mi kradeš še vnuka Tončka, ki je bolj moj kot tvoj, ti grda mati, ki nisi mati.

Z Bogom, ognjišče, zbogom kašča, zbogom vsi, ki ste v mojem srcu živeli. Bara me je izgnala v to mrzlo izbo. Matej pa molči in pije žganje in kolne, ker ve za mrzel nož, ki je v mojem srcu...

Češčena Marija, ki so te ogoljufali za Dete... Mene je Bara za Mateja. Matej, ko bi ti hotel, ali ji ne bi povedal, da sem tvoja mati? Ne veš, dete, za moje mlade noči, ko sem bdela ob tebi. Saj nočem, da bi vračal. Saj mati nikoli ne misli, da bi ji kdo ljubezen vrnil. Kdo bi jo mogel! Ona le daje, daje, da pijejo vsi, da zadnje kaplje; potem naj jo sunejo v grob.

On, Matej, ne ve, da jokam zanj, ker pije žganje.

In nate mislim, Barica; kdo je vedel, da je v tebi hudoba. Roža si bila, sladka. Ko si na moje prišla, si se osula. Ali veš, kaj počneš? Kaj sem ti storila, da me preganjaš... O, otroci, otroci, ki ne veste, kaj je mati: Tujci vam oskrunijo srce; potlej se vrnete, da bi vas mati zdravila. Veste, da vas čaka, ljubi še topleje. Nobeno srce nima sten, materino pa je kot večnost, ki jo boste videli šele na onem svetu...

Pa sem sladko mislila, ko sem se vračala na večer s polj:

Barica mi bo hčERICA. Mateju bo sestra in žena. Eno bove, kot da je z Matejem rasla isti čas v mojem srcu — — — Matej bo oral, Barica sejala, jaz pa bom kuhala in mislila na oba. In otročiči bodo sedali na ognjišče in verno prosili:

»Majkica, povejte nam zgodbo.«

In začela bi: Bogec je doma daleč, daleč za solncem Bele ovčke pase. In na piščalko piska; angelci pa na orglice. Če kdo umre, ga Bogec vzame na pašo. Tisti je potlej jagenček. Jagenčki jedo rožiče, potice, orehe tolčejo in zvonce zvonijo; in po vrteh se love. Vem, Tonček bi želel:

»Majkica, umrl bi rad...«

Matej in Barica bi se medtem vrnila z voliči. Mlada bo veselo med nas prihitela:

»Kako je, mati? So pridni otroci?«

»Oj pridni, Barica.«

Srečo bi ji videla v očeh:

»Mati, vi znate ž njimi živeti, jim odgovore najti.

Pri vas se bom učila, biti mati.«

Še bi rekla:

»Dobro gospodinjite doma: vse čisto, vse umito. Vsega imamo; z vami je blagoslov. Zato imejte vse ključe vi: vse bodi vaše kot prej...«

Saj ne bi položila roke na njeno, ali v srcu bi mi bilo tako toplo: res mi je hčERICA.

O zlate misli, odkod ste? Vašega obličja ne poznam. Tujke ste mi. Bara je le kos mesa, srca ji mati ni dala — — — Pet let — in jaz še živim! Zaprli so me živo v grob. Še dece ne puste k meni; kot putke me zovejo revice. Pa ne smejo v mojo izbo. Tonček, vnuček moj!

Češčena Marija, ki ti je Sin radi naše grde duše umrl...

Češčena, še jaz naj. Vse sem dala Barici, kar sem imela; le žalost in samota in molek in grob — to mi je ostalo. Češčena Marija — — — — —

Pol leta je zašlo. Na tnalu sedi stara mati in se solnči. Anica in Marko se igrata z njenim molkom. Tiho ju pogleduje starka in misli:

Kako srečno je zdaj pri nas! Matej ne pije več žganja, Barica mi je hčERICA, ti-le otročiči so moji. Pa težja je ta sreča kot vsi grunti sveta: moj Tonček je moral za njo v grob...

V žalost se je zagrebla starka:

Zlezel je na oreh pod mojim oknom. K meni je želel, pa ni smel. Le videl bi me rad.

»Oj stara mati, oj, oj!«

Gluha sem bila od bridkosti; mrtva za solnce in drevje zunaj. Pa še je zval:

»Oj majkica, križec mi dajte!«

Ujela sem njegov glas in šla do okna. Prav tedaj je prišel v izbo še drug glas:

»Ti, poniglavce, tako delaš! Dol se spravi; če ne, te stresem s kolom.«

Kamen si bila ondaj, Barica. Sirotek, kako se je zvijal med veje, da bi se umaknil kolu. Pa drobne rokce so mu spodrsnile ob vejah: zletel je na glavo v ostre škrbine — — —

In za tem? Tonček, dete moje, za me si umrl. Čez tri dni smo šli z njim do groba. Saj nisem mogla, zrušila bi se; ali čutila sem, da pred menoj neso kos moje duše, zato sem šla kot za lučko.

Bara, Bara! Ni se ji potočila solza. Mrzla je bila kot Tončkov grob. Sama se je vračala; ni se obregnila vame, ko me je došla. Vrata do srca so ji bila strašno zapahnjena. Šele ko je doma videla posteljico prazno, izbo samotno, tedaj je prvič začutila, kako neskončno prazno je tudi v njenem srcu, v domu, v družini. Vrata od srca so počila: divje je zajokala.

In potlej je šla na kolena predme:

»Mati, odpustite! Vrnite nam ljubezen, ki sem jo jaz pregnala iz te hiše, in blagoslov, ki je usahnil. Hotela sem vladati nad vsem, brez vas, brez Mateja; za grunt sem živela, za zemljo, ljubezni nisem rabila. Pa je mrzlo v srcu, prazno. Brez ljubezni je smrt. Vrnite se in sreča se bo vrnila. Bodite mati, meni, Mateju, najinim otročičem — — —«

Še danes vem za vsako besedo. O Barica, kaj sem mogla: jokala sem s teboj. Odpustiti ti nisem mogla, ker nisem vedela, kaj. Le to sem vedela, da od tiste ure naprej si mati.

In zdaj je pri nas vsak dan svetek. Velik molek imamo na večer v hiši in nanj glasno molimo. Ni več samote, ni žalosti. Bogec in umrli Tonček sta pri nas — —

Anica, Markec — se je okrenila vnovič na otročiča — pridita, povedala vama bom zgodbo o našem Tončku, ki ni več Tonček, jagenček je v nebesih...

Trboveljčanka:

Spomin na kmečko mater.

Venkaj v prirodo! O, kako sem vesela tako potrebnega izprehoda! Všeč so mi grički in doline, drage so mi skromne kmečke vasi, mimo katerih me vodi pot. Najbolj pri srcu pa so mi dobrodušni ljudje, ki jih srečavam... Z ginjenim srcem se te spominjam, preprosta žena! Telo ti je kakor izžeto od trpljenja, toda kako bogata je tvoja duša!

Prvič v življenju sem jo videla, prvič govorila ž njo, prècej je bila zaupna, kakor da sva stari znanki in davni prijateljici. Tri sinove ima. Kako ljubeče govori o njih! Najrajši sevè o ljubljencu, ki je profesor. »Pa kako malo pride domov; komaj en dan in eno noč, pa zopet odide...« Tolažila sem jo, da ne utegne... Povedala sem ji, da poznam njenega sina in da sem že marsikaj lepega slišala o njem. »Veste,« pravim, »dijaki ga zelo ljubijo. Za očka ga kličejo...« V tem hipu sem zapazila solzo v njenih očeh. Hotela jo je utajiti, a ni šlo, še druga se je pridružila, kot dva bisera sta ji zdrknili po uvelim licu, solzi ljubezni, veselja in ponosa...

Srečna sem bila, ko sem začutila njeno srečo!

A. Lebar:

Preko vseh ovir...

(Izza mladih let.)

(Nadaljevanje.)

In zakaj tudi ne?

Roza je bila pridna in razumna deklica. Iz šole je prinašala najboljša izpričevala. Mirna in tiha je bila od tistega dne in navidez kar zadovoljna z vsem. Da pa otrok potrebuje kaj več kakor samo hrano in obleko, na to Mlinar ni mislil. Saj je imel malo rad, o tako zelo rad; saj mu je bila edino, kar mu je ostalo od srečnih sanj njegovega kratkega zakona. Ko je umrla,

tako naglo, ljubljena žena, je iskal utehe in pozabe v delu in jo je tudi našel. Da pa bi njegov otrok, njegova edinka pri tem trpela, mu ni prišlo niti na misel.

Tudi Roza ni mislila na to — do tega dne. Saj je imela Vladimirja, ki mu je mogla vse zaupati. — Tega je bilo zdaj konec. Odslej bo pač morala v vsem in vse sama opraviti.

Več tednov je med tem časom prešlo in Roza je bolj kot kdaj prej hodila svoja pota. Nobene svojih sošolk ni obiskovala, nobene ni povabila v mlin, kjer se je sicer tako rad zbiral cel roj malih čebljajočih deklic. Sama je hodevala zdaj cele proste popoldneve po dobro znanih potih, po gozdu, ki je bil zanjo njen svet. Dolge ure je preležala v mehkem mahu, zroč v nedosežne vrhove brez, smrek in borov, nad katerimi so se podili beli oblaki, zatopljena v eno edino misel. Za nič in za nikogar se ni brigala, vsem se je izogibala, zlasti pa komurkoli z grada.

Zato tudi ni mogla zvedeti, da je pred koncem počitnic Vladimir le prišel na kratek obisk k staremu očetu. In nekega večera, ko se je vračala iz gozda, ga je srečala na ozki stezi iz grada proti mlinu.

Kakor vkopan je obstal, ko jo je zagledal. — Uniforma mu je dobro pristojala; mnogo starejši je izgledal v nji. Roza ga ni opazila, saj je po večini hodila s sklonjeno glavo. To pa je bilo tako nekaj nenavadnega na nji, da jo je Vladimir zelo začudeno pogledal.

Kako se je Roza izpremenila, odkar je ni videl! Komaj bi jo spoznal. Velika je postala, a na licu nič od nekdanje vedrosti, nekdanj tako jasno čelo ji je temnila globoka guba. In vendar mu je bila všeč; zdela se mu je še lepša kot pred meseci zdaj, ko je stopala v rožnati večerni zarji proti domu.

Pozabil je na vse sklepe, ki so trdno držali že mesece; pristrčno veselje snidenja ga je vsega prevzelo. Vriskajoče in ljubeče jo je hotel poklicati po stari navadi — a prav ta hip ga je opazila. Za trenutek je obstala pred njim in ga gledala mirno in s polnim pogledom.

»Rožica« je zajeceljal Vladimir in stegnil roko, da ji stisne desnico v pozdrav. Toda omahnila mu je takoj, ko je v Rozinih velikih, široko odprtih očeh zagledal izraz nepopisnega gneva. Niti besedice ni izpregovorila, njen pogled je govoril — in Vladimir je razumel to govorico.

Tiho je odšla mimo njega po poti, kakor bi se ne bilo prav nič zgodilo. Mladič pa je še stal in gledal za njo kot v sanjah. V njem je vstala slutnja tega, kar je povzročilo njegovo pismo in imel je občutek, da je storil veliko krivico. Izpremeniti se seveda ne da in najboljše bo, če na to več ne misli. V par dneh itak odpotuje in ko pride vnovič na dopust, bo skušal že tako urediti, da se ne bo drugič srečal z Rozo.

Kako je Roza prišla tedaj domov, ni potem prav nič vedela. V njej je bila le ena misel: Mirna moram biti, čisto mirna; on ne sme misliti, da se radi njega žalostim, da radi njega trpim! To deklece, ta otroček se je znal tako obvladati, kakor se niti odrasli ne znajo. V hipu, ko je stala Vladimirju nasproti, ni mislila na nič drugega kakor na podlo njegovo žalitev in gledala ga je povsem podzavestno, saj potem niti ni vedela, kakšen je Vladimir bil.

V naslednjih dneh si ni upala iz mlina, ker se je bala, da bi ga vnovič srečala. In nepričakovano in nenadoma je dozorel v nji sklep: proč odtod, daleč proč zdoma! Kam, to ji je bilo vseeno; le stran odtod, kjer jo je vsak korak spominjal nanj, ki jo je tako kruto razžalil, ki ga mora pozabiti, naj velja, kar hoče. Nič več noče misliti nanj, to pa ji bo mogoče le, če bo daleč proč

O seveda jo je zbolelo v dno duše pri misli, da mora zapustiti dragi dom, ki je priklenjena nanj s tisočnimi srčnimi vlakni, a misel, da mora proč, ji je odslej usmerjala vsak korak.

Vsak dan je iskala prilike, da poprosi očeta, naj jo popelje v daljne mesto, saj je itak ne potrebuje doma. Nepričakovano se ji je ponudila ta prilika.

Nekega dopoldneva so se nenadoma ustavile turbine. Mlinar, dasi več malih popravkov, ni mogel najti pogoške v pogonu. Brzjavil je po inženerja Helmarja v bližnje mesto; v popoldanskih urah je že prišel. Ko sta pregledala in našla napako pri turbinah in jo je inženjer tudi takoj odpravil, sta sedela moža ob malem okrepčilu v pisarni. Inženjer Helmar, ki se je že dolgo zanimal za itak cvetoče Mlinarjevo podjetje, je z živim poudarkom razlagal gospodarju, kako bi se dal mlin preurediti in kako bi se s pridom dala izrabiti vodna moč nad mlinom in bi tako postala Mlinarjevina največje podjetje v deželi. Nobeden izmed njiju pa ni opazil Rožice, ki je čepela v velikem naslonjaču pri peči, — ki ga seveda v tem letnem času ni nihče rabil. — Z vročnim pogledom in z vročimi lici je sledila pogovoru obeh možakov.

Precejšnja moč mlinkega potoka bi bilo v zgornjem teku mogoče izrabiti za električno napravo, ki bi preskrbovala z lučjo bližnje mesto. Dalje zgoraj v gozdu bi se dale postaviti žage, ki bi na mestu opravile svoje delo. Cemu s trudom voziti les v dolino na žage, če se v gozdu že lahko to stori. In bogati gozdovi v vsej okolici že komaj čakajo na sečo. S časom bi se dala prav v neposredni bližini mлина izpeljati naprava, od katere bi lahko živelo prebivalstvo vseh bližnjih vasi: velika lesna industrija na električni pogon.

»Denar imate in zmožnosti, gospod Komar; zakaj se nočete sprijazniti z mojimi načrti?« je končal inženjer.

Preko mlinarjevega lica je šinil žarek veselja in podjetnosti. Vendar pa je s poudarkom odgovoril: »Za koga naj pripravljam tako podjetje, ko pa nimam naslednika, ki bi nadaljeval in razširjal moje delo? Za tujce?«

»Za teboj pridem jaz, očka!«

Roza je skoro kriknila te besede; z bleščečimi očmi je skočila k očetu, ga prišla za roko in prošeče nadaljevala: »Očka, pošlji me v šolo! Naj se učim, naj študiram, kakor bi bila fant. Misli, da imaš sina namesto mene! O, vse bom znala in vse bom tako naredila, kakor je razložil gospod inženjer. — Ne misli, da sem deklica! Pusti me, da se izučim in ti bom v pomoč! Tvoja so-delavka, tvoja desna roka bom!«

Z začudenjem je pogledal mlinar svojega otroka in jo je stisnil k sebi: »Neumna mala Rožica!« Potem pa jo je narahlo odrinil, češ, naj ju ne moti v razgovorih. A inženjer ga je prijel za roko in je izpregovoril ginjen: »Ne, gospod Komar, storite tako, kakor pravi vaša mala! Rožica ima vse zmožnosti, da se kaj prvovrstnega nauči. Prva pa tudi ne bo, ki si je upala na možko delo!«

Tako je bilo še tisti večer sklenjeno, da gre Roza v šolo.

(Dalje prihodnjič.)

Tadeja:

V bolnišnici.

Pred dnevi sem obiskala znanko v bolnišnici. Oster duh po zdravilih, po lizolu mi je udaril nasproti, ko sem stopala po stopnicah. Dolgo že nisem imela opravka v bolnišnici, dolgo; od časa, ko sem obiskovala v nji svojo mater.

Šla sem po stopnicah, krenila na desno in odprla vrata v bolniško sobo. Dolga vrsta belih postelj, na njih bolnice. Zdelo se mi je, da so ti obrazi vsi enaki, da so si podobni, da kažejo isto starost. Bolečina, bridkost, trpljenje in žalost je risala enake gube, zarisala to podobnost. Celo oči so gledale enako — žalostno in mirno.

Od postelje do postelje sem hodila, gledala, iskala znanko. S tihim nasmehom, z rahlim gibom roke se je izdala, da sem jo spoznala. Nemo sva se pozdravili. Oči njene so govorile, rahel stik roke je razodeval hvaležnost.

Bila sem čudovito nemirna in razmišljena. Sedla sem in zrla po vrsti belih postelj. Nenadoma me nekaj zgrabi za srce, vznemiri, čutila sem, da mi je vsa kri planila v glavo.

»Tam, tam na oni postelji je moja mama. Ona je! Iste oči in njih pogled, isto lice in njegov nasmeh: Ojoj...!«

Tako živo, tako resnično sem videla svojo mater tam, da sem pozabila na vse in vstala, da grem k nji. K nji sem hotela! Nisem videla znanke, ne, samo mater na oni postelji. Gledale so me njene oči, srce njeno me je klicalo.

V enem samem hipu, pa je udarilo v me, da sem sedla, zagrebla lice med prste. Resnica in spoznanje pa je govorilo:

»Ni to tvoja mati, ni to ona...«

Res je sedela nekoč takole na bolniški postelji, gledala proti vratom in te čakala! Res je imela nasmeh, kot ga ima človek, ki je dober in veliko trpi. Morda je imela podobne oči kot ta bolnica: velike, mirne, žalostne. Vse je res! Res pa je tudi, da leži tvoja mati že tri leta v grobu... Prenehala je trpeti... Ti si sedaj sama, brez nje... Ta žena ni tvoja mati...!«

Trgale so se v meni te besede, sekale tako, da so trepetale ustnice, da so delale bolečino in boleost celo solze v očeh.

Gledala me je znanka, videla mojo bridkost, a razumela je ni. Ko sem se poslovila, so pri vratih poiskale moje oči še enkrat ono tam, na oni postelji.

Hitro sem zaprla vrata sobe, vrata srca, da me podobnost iznova ne premoti.

Vendar sem hvalila Boga, da mi je dal vsaj toliko: par hipov namišljene resnice, da imam še mater, četudi bolno, da je ona.

Kakor je bilo potem spoznanje dvakrat bridko, oni trenutki so bili lepi...

»Prispevajte v fond za Akademijo znanosti in umetnosti in za Narodno galerijo v Ljubljani!«

ROŽNI DOM

Francka G.:

Kako je Stana servirala na Materinski dan.

Stana se je lani prav posebno veselila Materinskega dneva. Prejšnjo jesen je namreč obiskovala gospodinjski tečaj: pa so že očetje večinoma taki, da so nezaupni do vseh »novotarij«. No, in Stana je vedela, da bo ob materinskem prazniku očeta popolnoma prepričala o svojem znanju.

Že teden poprej je bilo med sestrami in brati toliko skrivnostnega govorjenja in šušljanja, da je mama upravičeno slutila zaroto. No, pa je bila ista tudi v resnici sklenjena.

Zinka je morala hiteti s svojim podolgovatim prtičem. Prtičev imajo ti de-

kliči že od sile; ko so pa zadnjič videle na vzorčni poli tak lep rešilje-vzorček, jim ni dala žilica, da bi ne naredile še enega novega. Stana pa je vsako prsto popoldne sedla k šivalnemu stroju: tiste čase je bila to še skrivnost, ampak ona je bila prepričana, da ob gotovem času mama ne bo prav nič huda, ker ji je skrivoma razrezala kos batista. — In najmanjši? O, ti pa so vsako solnčno popoldne stikali po bližnjem logu za najlepšimi mačicami, pa za vijolicami in zimzelenom.

Potem pa je prišel Materinski dan. Medtem, ko je bila mama pri prvi sveti maši — tudi ona ta dan prav posebno moli za svoje otroke — je imela Stana polne roke dela. V boljši sobi je pogrnila mizo za zajutrek. Pa prosim, ne tako, kakor druge dni. Prt, katerega je imela še mama v bali in ki pride le ob času boljših obiskov iz skrinje, je danes

poiskala Stana. In pripravila je najlepši porcelan in srebrne žličke; pa asparagus je porezala in tiste nageljčke, za katere se je vso pomlad tako bala, je povezala v šopek. Mamin stol pa je ves povila z belim krep-papirjem in z zelenim zim-zelenom. O, saj bi zimzelen prej izgubil svojo zeleno barvo, kot bi otroci v Rožnem domu nehali ljubiti svojo mamico! In potem, ko je mama prišla iz cerkve! Kar nič ni smela pogledati v spalnice, če morda še niso pospravljene, pa v kuhinjo, če je zajutrek že v resnici kuhan. Stana je nikamor ni pustila. Morala je kar sesti na svoje častno mesto in Stana — v preprosti črni obleki z onim skrivaj novim belim predpasnikom — je stregla mamici in ateku in vsem drugim. Pa je bila vesela, ker je tudi očetu bolje teknil njen fini šartelj kot sveži rožički, katere je navsezgodaj prinesla od peka.

Po maši je bila Staná vse dopoldne v kuhinji. Saj nič ne rečem, malo skrbelo jo je že, ko je prvič sama pripravljala kosilo. Ampak zato, ker se oče posmehuje gospodinjskim tečajem, prav nalašč ne poprosi za kakšno pomoč. Seveda, Zinka je izjema; ona se mora pa tudi vaditi in uriti za gospodinjo.

Ali naj vam povem, kako je bilo očetu opoldne, ko je stopil v sobo? Prav za prav bi vam morala danes povedati o mami; mama pa itak vedno verjame, da so njeni otroci pridni. Zato se je pa očetu prav tako godilo, kot gospodu Krištofu Kolumbu štev. 2, ko je odkril Novo Ameriko. Kar ostrmel je, ko je zagledal belo pogrnjeno mizo, pa na vsakem krožniku v lično zloženi servijeti kitico zim-zelena in vijolic. Po sredi mize je bil pogrntjen vezen prtč, na katerem je stal nastavek: v vrhu pomladno cvetje, niže pecivo, pripravljeno po receptih iz »Vigredi«, še niže pa sadje, katerega je še polno v kleti. Že vse to je bilo očetu močno všeč ter je prav židane volje sedel na stol poleg maminega okrašenega naslanjača. Slutil je, da ga čaka še kakšno prese- nečenje.

Skoraj da se ni motil. Ko je Stana po juhi prinesla na mizo mrzlo šunko, tenko narezano in naloženo na podolgovat krožnik, oče ni mogel kaj, da je rekel: »Saj danes je pa tole meso dvakrat boljše

kot takrat, ko se sam mučim in ga trgam od kosti. Pa se človeku škoda zdi, da bi jedel; kar gledal bi, ko si ga tako lično obložila z rožami iz presnega masla; pa z nastrganim hrenom in z lističi zelenega peteršilja.« Ojunačena po tej pohvali je Stana mnogo pogumneje servirala dalje. Saj je vedela, da bo mami in očetu všeč, da je pečenko obložila z ocvrtimi in nadevanimi gobicami in s pečenim krompirjem. In je atek res pohvalil, ker je solato tako okusno naložila v skledo: motovilec, radič, krompirjevo in pesno solato je namreč v plitvo skledo naložila drugo ob drugem tako, da je imelo obliko zvezde. Pa je bila še mama na tihem hvaležna svoji Stani, ker je znala skrbeti za mlajše bratce in sestre. Kot Mladi junaki oni ne uživajo alkoholnih pijač; da pa vendarle pogasijo žejo, je Stana postregla tudi z malinovim trijetom.

Ko je Stana prinesla na mizo še sirovo gibanico in kompot, je bilo očetu že zelo žal, da je katerikrat pozabljaval čez gospodinjske tečaje. Pa ni prekliceval svojih besedi, le mami je prigovarjal, naj vendar pokusi, ko je njihova Stana vendar tako dobra kuharica. Mama pa kar ni mogla jesti: Stano je opazovala, kako ročno streže in ginjena je bila in hvaležna otrokom, ki so ji pripravili tako presenečenje. — Naše mame so res zelo skromne. Leto za letom, uro za uro se žrtvujejo za nas; ako pa jim v eni pičli uri hočemo malce povrniti, so nam tako hvaležne.

In ko je nazadnje prišla na mizo še orehova torta, oblita s čokoladnim ledom, in se je med okraski vil napis: »Mamici za njen praznik«, tedaj se tudi oče ni mogel več zdržati. Pa je objel mamo in ji dejal: »Poglej no, mama, kako te imamo vsi radi!«

Ali mislite, da se ljubezen da izražati z besedami? V Rožnem domu tega ne znajo. Da so pa otroci imeli solzne oči, ne morem pomagati. Ako pa je koncem obeda kanila v črno kavo kakšna solza, je bila pa prav gotovo potočena iz ljubezni.

Oče pa je bil od tistihmal prepričan, da Stana ni brez koristi obiskovala gospodinjskega tečaja.

OD SRCA DO SRCA

Beseda k materinskemu dnevu.

Deklice moje, zopet praznujemo materinski dan. Nič novih misli, nič novih čustev nimamo za ta dan. Vsa so tako znana nam vsem in tudi materam našim in vendar nehotе vztrepeta vsa naša notranjost ob velikih resnicah, ki jih doživljamo vsak dan ob naših materah:

Mati je bogastvo življenja;
mati je vir veselja;
materino srce je vir ljubezni;
materina ljubezen je brezmejna;
materino upanje se smehlja nad smrtjo;
materina vera hodi nad zvezdami.

Vsaka izmed teh svetih resnic nam zadošča, da se na materinski dan z vsem srcem oddolžimo materinskemu spominu. O, storimo to v globokem spoštovanju in tihi hvalnosti!

Zlasti podam Vam vsem roko, ki se Vam je gnilo, kakor meni: Ko je otroka objela sreča, je mati skromno ob strani stala. Ko je bil otrokov razvoj končan, je mati tiho zadaj ostala. — Pozneje se otrok vrača truden, bolečih nog in tiho trka na domača vrata. — Zdaj mati vriska, solze ji mešajo se vmes. Presrečna zdaj mati objema vračajočega se otroka: »Zdaj me potrebuješ, moj otrok, zdaj bom ob tvoji strani.«

Samo ena misel jo navdaja: kako se žrtvovati za otroka.

V tem smislu poiščimo na njen dan sledove njenih stopinj in učimo se ob nji: požrtvovalnosti!

To bodi smisel letošnjega materinskega dne!

Odgovori na pisma.

Rožmarin. Le nič opravičevanja, da mi pišeš! Vsaka mi je dobrodošla, vsem bi rada pomagala, če bi le bilo mogoče. — Popis Tvojeja življenja me je prav zelo zanimal. Vidim, da si že veliko prestala in prav to ti je naučilo, da znaš trpeti. Lepo, da skrbiš za dom tako lepo. Če se bodo prilike tako obrnile, kakor opisuješ, potem boš seveda šla od doma. Če imaš kje kaj znanih, se že prej dogovori, da Ti preskrbe službo. Pazi pa na svojo bolezen, da se Ti ne poslabša. Morebiti se pa tudi Tebi do tedaj kaj izpremeni. Mislim, da zaradi omenjene zadeve Ti ni treba bežati zdoma. Bolje je, da se prepričaš, kako je in ne delaš z begom iz domačega kraja težkega srca sebi in drugim. Kaj pa, če se poročiš? Meni se to ne bi prav nič čudno zdelo. Razlika v starosti je prav malenkostna in to ni nobena ovira. Le ne bodi strahopetna! Ko si doslej nesebično delala za druge. Ti pa morebiti hoče zdaj Bog to poplačati. Se enkrat Ti svetujem, da se najprej

prepričaš, kako je! — Prvi letnik »Vigredi« je že davno popolnoma pošel. — Kmalu zopet kaj piši!

Julka. Nekoč je že bila pri nas neka Julka, a Ti si seveda čisto druga in Te v našem kotičku prav prijateljsko pozdravljam. Prehajam kar k odgovorom na Tvoja vprašanja tudi v obliki vprašanj: Ali mati vselej usliši svojega otroka, kadar jo kaj prosi? Slaba mati bi bila to, ki bi gledala le na hipno utešitev otrokovih solz in bi mu zato dala nekaj, kar bi bilo zanj nevarno ali pogubno. Tudi mati vselej gleda v daljavo, v bodočnost, kako bi njen dar otroku koristil v daljnji prihodnosti. Kar zna vsaka dobra zemeljska mati, misliš, da Marija, nebeška Mati, ne zna in ne ve? Kdaj sme otrok česa zahtevati od matere? Kdaj ji kazati trmo, če mu ne ustreže? Nekoč, bila sem stara 12 let, sem mamо prosila za nekaj, kar bi mi bila lahko dala, pa je nisem prosila dovolj spoštljivo, pa mi je rekla: »Kdaj si pa shranila to pri meni, da tako zahtevaš?« — Ali ni bila morebiti tudi Tvoja prošnjaka taka? — Kdaj in kako naj tudi človek ve, če je kakšna reč važna? Mislimo pač mnogokrat, da je, a Bog ve drugače in Marija prav tako, saj je posrednica vseh božjih milosti in dobrot. — Toliko v premislek do prihodnjic. — V ostalem pa to-le: Ali ne bi hotela svoji jezljivosti na prste stopiti? Ti ne veš, kako slabo pristojta jeza mladenki, kako ji spači obraz, kako jo naredi grdo! — Olikani ljudje sploh ne kolnejo, najmanj pa mlade gospodične. Pomaga itak nič, škoduje pa mnogo na duši. — Sicer ne verjamem, da bi bilo vse res doživljeno, kar si pisala; zato nisem odgovorila naravnost, a boš odgovore že spoznala. — Oglasi se še kaj!

Andreja. Tvoje razpoloženje prav dobro razumem. Prav gotovo so vsakdanji križi in križci klici božji, katerim naj se odzovemo v molitvi. In ta molitev, seveda največkrat prosilna, je tem boljša, tem globlja in lepša, čim glasnejši je bil božji klic, t. j. čim občutnejši je bil križ. — Iz tega pač vidiš, da so naše vezi na Boga in na sredstva, ki nas vodijo k Njemu, kar je gotovo tudi molitev, ne le izraz našega hipnega razpoloženja, nego imajo globlje svoje korenine, vprav v našem bistvu. Žal pa, da je seveda res, da vse to vzamemo prepovršno, zlasti ko nas bega vsakdanje delo, ki so ga vedno polne roke in polna glava. Gotovo pa Bog tudi vpoštevа našo nezmožnost in z veseljem gleda naše trude pri molitvi, samo, če imamo resno voljo in se ne potapljamo vedoma in prostovoljno v raztresenost. Nič se ne boj, ne bo tako strog, kakor misliš, le če se res pošteno trudiš. — »Vigred« Ti torej ugaja. Lahko bi tudi Ti kaj napisala vanjo. N. pr. za materin dan par lepih misli. Slog imaš lep, le nekoliko površnosti gleda iz vrstic. Napiši in pošli uredništvu! G. pisatelj in pesnik Slavko Savinšek (ni to njegov psevdonim) živi v Kamniku. Ni samo »Vigred« tako srečna, da ga šteje med svoje sotrudnike.

Poglej Dom in svet, Mladiko, Slovenca, Domoljuba, povsod ga najdeš! — Pogosto se oglašaj!

Samotna breza. Torej si doma? In greš zopet nazaj? In si že vsaj nekoliko poizkusila, kaj premoreš, če le hočeš! Zelim Ti, da ostaneš pri tem stremljenju! Kar je ljubezni in sreče določene zate v božji Previdnosti, Ti je nihče ne more vzeti, vsa bo počakala Tebe in samo Tebe. Moraš pa svoje srce trdno držati in vso to prekipevalno čuvstvenost omejiti. Ta ni bil pravi in doslej nobeden ne; pravi šele pride, če je tako božja volja. A ne boš iskala in izbirala Ti, Bog je, ki to določi in pripravi tudi vse drugo, da se najdeti dve srci, dve duši, ki sta potrebni druga drugi v izpopolnitev in skupno rast k Bogu. Na to misli in boš mnogo mirnejša. Prav lep pozdrav do zopetnega pisma!

VIGREDNICA-GOSPODINJA

Gospodinjstvo.

Južno sadje. »Zlate pomaranče,« kisle limone, sladki dateljni, mandeljni, rozine, rožiči, smokve in različno drugo sadje raste in dozori le v južnih deželah pod vplivom vročih solčnih žarkov. Zato ima »južno sadje«, kakor ga navadno imenujemo, svoj poseben okus; vsebuje veliko sladkorja, ki na prebavila zelo blagodejno vpliva. Je tudi mnogo redilnejše od našega domačega. Pomaranča in mandeljni n. pr. imajo take redilne snovi, ki človeku za daljšo dobo nadomeščajo vso drugo hrano.

Kot splošno hranilo ne pride v poštev, vendar je pa, posebno v zdravstvenem oziru, velikega pomena, da nam je po primeroma nizki ceni dostopno v času, ko v naših krajih ne dozoreva nobeno sadje. Domovina pomaranč je Indija. V Afriko in južno Evropo je zašla skozi zahodno Azijo po Arabcih. V šestnajstem stotletju je bila italijanska pomaranča že splošno udomačena. Pomarančina in limonina drevesa potrebujejo zelo obsežen prostor. Mnogo dreves je, ki so stara nad 100 let. Ako je dobra letina, rodi drevo 400 do 1000 pomaranč ozir. limon.

Pomaranče in limone, ki so namenjene za dolgotrajen transport, potrgajo in vložje v zabojne še zelene. Med vožnjo postanejo zrele za prodajo.

Največ pomaranč pojedjo Angleži. Na vsakega Angleža pride 70 pomaranč na leto. — Pri nas se smatra pomaranča kot »luksus«. Največ se jih prodaja za velikonočne piruhe ali pisanice. Drugače pa jih kupujemo le za bolnike. So najboljše krepčilo, posebno za bolnike z vročinsko boleznijo.

Neprecenljive vrednosti za vse sloje pa je limona. Pri vročinskih boleznih zavzema kot hladilna pijača prvo mesto. Tudi tako zvano »zdravljenje z limonami« je močno razširjeno in se je pri mnogih boleznih pokazal uspeh.

Vendar je tudi pri tem treba previdnosti, oziroma zdravniškega nasveta, ker preobilni limonin sok (n. pr. 15 limon na dan) zelo slabo vpliva na želodčno kislino in sluznico. Limonin sok je v vseh primerih tudi izvrstno razkuževalno sredstvo. Za ljudi, ki kisa ne smejo uživati, je limonin sok najboljšo nadomestilo za kis.

V poletnem času se dela velika reklama za različne pomarančne in limonine esence. Pred nakupom teh esenc prav resno svarimo. Vsaka gospodinja naj skrbí, da pri hiši ne bo manjkalo limon, pa bo lahko sama napravila okusno in zdravo pijačo. (Priprava limonade: glej »Vigred« št. 7, leto 1927.) — V suhem in hladnem prostoru se limone prav dolgo ohranijo.

Mandeljni, rozine in rožiči pridejo največ v poštev kot dodatek za pripravo raznih močnatih jedi. — Sveže smokve (fige) so zelo občutljive in se hitro pokvarijo. Zato moramo biti pri nakupu pazljivi. Zelo izdatne pa tudi okusne in priljubljene, posebno pri otrocih, so posušene, v venec povezane smokve.

Jedilni listi.

I. Mesna juha z vlitimi rezanci (»Vigred« št. 5, l. 1927), goveje meso, krompir in čebulova omaka (»Vigred« št. 3, l. 1927).

II. Mešana juha, široki rezanci (»Vigred« št. 4, l. 1927) s suhim češpljami.

III. Prežgan močnik, smetanov fižol in krompirjeve klobasice (»Vigred« št. 10, l. 1927).

Mešana juha. Zreži na drobne rezance: korenje, rumeno ali zeleno kolerabo, peteršilj, malo zelene in por ter kuhaj v slani vodi. V kozico deni 2 žlici masti, jo razbeli in zarumeni, 1 žlico drobno zrezane čebule, 1 žlico moke ter zalij z juho, v kateri si kuhala zelenjad in vse skupaj mešaj. V juho zakuhaj še pest drobnih rezancev ter dodaj malo kumine in kisa.

Prežgan močnik. Deni v skledo približno četrt litra moke in 1 raztepeno jajce, dobro vmešaj, da postane podobno ribani kaši. V kozici zarumeni na razbeljeni masti polovico te kaše, zalij z mlačno vodo in dobro mešaj. Ko zavre, pridene še drugo polovico kaše, osoli, premešaj in pusti vreči še četrt ure.

Smetanov fižol. Pol litra zbranega fižola operi in namoči že zvečer, da se drugi dan hitreje skuha. Prav mehko kuhanega odcedi in stresi v skledo. Prej pa že zavri v kozici 4 do 6 žlic kisle smetane ter jo vlij na vroč fižol. Po vrhu potresi fižol še z ocvrtimi drobtinami in daj jed takoj na mizo.

Rezanci s suhimi češpljami. Dve pesti širokih rezancev kuhaj v slani vodi. Kuhane odcedi in stresi v kozico na razbeljeno mast. Posebej skuhaj prav mehko pol litra suhih češplj. Kuhanim odvzemi koščice, primešaj češplje med rezance in praži vse skupaj še nekaj minut. Nato deni jed v skledo in jo potresi po vrhu s stolčenim sladkorjem.

Zdravstvo.

Anica Justin.

Kuhinja v času griže in typhusa (tifuza).

Ker smo ravno pri kuhinji, bi bilo dobro omeniti nekatere bolezni, pri katerih je prav ta velikega pomena. V naših povojnih časih namreč tako pogosto nastopajo bolezni, katerih povzročitelji — bacili gredo skozi usta v želodec in čreva ter zahtevajo dostikrat težkih žrtev.

Pred nedavnim je razsajala med nami griža. S tujo besedo ji pravimo dysenterija. Z okuženo hrano dobimo njene bacile vase. Z njo pridejo do debelega črevesa. V njegovi sluznici se ustavijo, se delijo in množijo, da je strah. Z blatom jih oddaja bolnik naprej.

Dostikrat se pojavi med nami tudi typhus (legar). Tudi njegovi bacili pridejo z okuženo hrano v nas. V črevesju povzročajo vnetje. Bolnik ima prav hudo temperaturo (vročino), včasih tudi izpuščaje in blede se mu. Ta bolezen je zelo dolgotrajna in kaj rada ima kake posledice. Njeni bacili ne ostanejo samo v črevesju, ampak pridejo dostikrat tudi v krvni obtok in s krvjo v različne organe (ude) telesa.

Tudi kolera je ena izmed teh bolezni. Razsaja zlasti po Aziji — pri nas je prav redka.

Kako pa pridejo bacili do naše hrane? Pogledimo! Zbolí nam znanka. Obiščemo jo. Poda nam roko, ki je okužena. Ze so na naših rokah. Pridemo domov — pozabimo se umiti — sežemo po kruhu in z njim jih nesemo v usta.

Pa ni treba niti k bolni prijateljici. V hiši jih lahko dobiš. Vzemimo slučaj, da je prišel v hišo človek, ki je imel okužene roke. Prijel je kljuko — bacili so ostali na njej. Pa prideš ti — prmeš za isto kljuko in glej, že so na tvoji roki in zgodi se lahko kot prej.

Ali pa je bila bolezen že kdaj prej pri hiši. Bacili so stali na gnojišču. Od tu pridejo na vrt in s sadjem in zelenjavo v kuhinjo.

Prenašajo pa te bacile tudi muhe, če ne zakrivamo jedil pred njimi; dostikrat pa tudi mačke in psi. Do otrok tudi ni težka pot, ker se valjajo po tleh, igrajo s cestnim blatom itd.

Greš po cesti, ob kateri se je izpraznjevala okužena greznica. Na črevljih ti obvisi vse polno bacilov. Z njimi jih prineseš v stanovanje. Po kuhinji jih raznosiš. Pomivaš posodo. Cunja se ti izmuzne iz rok — pade na tla in glej jo smolo, bacil obvisi na njej. Ti ga ne vidiš. Kako bi! Je silno, silno majhen. In če bi ga povečala tisočkrat, pa bi bil še vedno samo prav nezraten prašek. Na cunji pa ni sam. Na tisočce bratcev ima. — Pobereš cunjo in nadaljuješ svoje delo. Že jih imaš na žlicah, vilicah in nožih, na krožnikih — povsod. Pa boš dala na ta krožnik jed — rabila tisto žlico, tisti nož in tiste vilice. Tako jih spraviš v usta in že so v želodcu. Če je ta zdrav in ima v sebi dosti obrambnih sil — nič hudega! Vsi poginejo in brez življenja in moči gredo naprej. V nasprotnem slučaju pa

oboliš, kajti bacil, ki pride iz želodca, se v črevesni sluznici kaj hitro razmnožuje.

Ce je pa tako, si skoraj ne bomo upale več jesti. Ne, ne! Samo varovati se moramo bacilov in vedeti moramo, kako jih uničimo.

Ze zadnjih smo slišale, da huda vročina pomori bacile. V času takih epidemij (nalezljivih bolezni) ne bomo dajale na mizo nobenih neprekuhanih jedil, n. pr. solate, svežih jabolk itd. Celo vodo, ki jo hočemo piti, bomo prekuhale, ker se dostikrat ravno po tej okužijo ljudje — zlasti, če je vodnjak slabo zidan in pride vanj umazanija od zunaj. — Vse namizno orodje vtaknemo v krop za par minut in neobrisano postavimo na krožniku, ki smo ga tudi oplaknile v kropu, na mizo. Jedila moramo dobro pokriti, da ne pridejo živali do njih. Če pridemo iz stranišča in vselej pred jedjo, moramo umiti roke z milom.

V nočno posodo, ki jo rabi bolnik, in tudi v stranišče moramo vlivati kako razkuževalno sredstvo (lizol, sublimat).

Ce bomo vse to upoštevale, bomo gotovo preprečile, da bi se te bolezni tako razširjale. Saj jim je dostikrat vzrok nevednost in nesnaga.

Odgovor na vprašanje.

(Odgovarja dr. M. J.)

Vprašanje: Zakaj se potijo noge in kaj je ukreniti?

Odgovor: Noge se potijo največ onemu, ki je skoro vedno obut v čevljev in ne da koži na nogi prilike, da bi prosto dihala. Vsa koža na našem telesu diha na neki način skozi male odprtine, pore imenovane. Če se vrši to fiziološko dihanje nemoteno, je najbolje. Če pa noge vedno nosimo v obuvalu in če je to usnje, ki ne propušča zraka, je to dihanje moteno in čezmerna vročina nog zlasti poleti se ne more oddati. Organizem si pomaga tako, da producira tam dosti znoja, ki naj bi shlapel in s tem odvil odvisno toploto. Koža postane mehka, razjedena med prsti in na podplatih.

Najbolj naravno sredstvo zoper čezmerno potenje nog je torej hoditi bosonog. Si'no dobro je držati noge prosto na solncu. Pozimi pa hodi tudi bosonog v zakurjeni sobi in si namaži včasih noge z jodovo tinkturo.

Vprašanje: Odkod izpadanje las in kaj je narediti?

Odgovor: Izpadanje las je precej po rodu. Člani nekaterih družin veliko prej postanejo plešasti kot drugi. Poleti izpadajo lasje bolj kot pozimi. Zlasti pa izpadajo onim, ki trpijo na čezmernih luskah po glavi, tako da če potegnemo z glavnikom po laseh, ostane na njem cela množica prahu in z njo tudi cel šop las.

Odpraviti in boriti se zoper naglavni prah (luskine), se pravi torej, varovati svoje lase pred izpadanjem. Kako? S tem, da čistimo mehnično glavo z umivanjem in da z glavnikom odpravimo prah in luskine z glave. Glavnik pred česanjem vedno dobro umijemo z milom.

Z rokami, zlasti z neumitimi ne segajmo v lase, ker lahko занесemo kako kožno bolezen med lase.

Sčasaj se si glave vedno vsak dan, da ohranite lase dolge in lepe. So kras ženske glave.

Domače sredstvo zoper izpadanje las so korenine kopriv. Naberite jih, zrežite drobno in skuham. S to vodo si dobro izmivajte glavo. Zoper izpadanje las imamo tudi veliko kemičnih sredstev, ki se predpišejo na recept in dobijo v lekarnah. Tam pa, kjer je veliko sredstev, je vedno znak, da nobeno sigurno ne vpliva pri vseh, sicer bi eno zadostovalo za vse.

Glavno je čiščenje glave in mehanično povzročanje hipereemije kože (da koža na glavi postane rdeča) — seveda pa ne kože raniti — glavnik dobro snažiti. Tudi sonce in obsevanje glave ima dobre uspehe zoper izpadanje las.

Rožanka:

Kaj mora dekle vedeti o oliki.

IV.

1. Nekaj pravil glede občejanja sploh:

a) Skušaj zakriti tuje napake!

O sv. Moniki se pripoveduje, da ni nikdar opravičljivih besedi dalje pripovedovala. Vse je le na dobro obračala in če je kje slišala čez druge govoriti, je o njih povedala le, kar je dobrega vedela. Davno so že pozabljene vse opravičljivke onega časa, a sv. Monika in njene vrline niso pozabljene. Enako je tudi njen sin sv. Avguštin strogo brzdal svoj jezik. Pri njegovi mizi se ni smelo nikdar čez druge govoriti. Na svoji mizi je dal napraviti napis:

Kogarkoli druge z besedami gristi veseli, naj ve, da dobrodošel pri tej mizi ni!

b) Drži besedo in drži se reda!

c) Ne bodi polovičarka! Vse ali nič! Kar si, bodi cela in kar storiš, stori prav!

d) Bodi previdna v tem, kar poveča drugim! Ne izdajaj zaupanih skrivnosti, razen kjer to zahteva blagor tvojega bližnjega ali splošni blagor!

e) Neomajno se drži svojih načel!

2. O pozdravljanju.

Pri vseh narodih je navada pozdravljati, kajti s pozdravom izrazimo spoštovanje do svojega bližnjega. Pozdrav je, kakor tudi druge oblike in načini vljudnosti, vaja in izraz ljubezni do bližnjega. In ker je krščanska ljubezen kraljica med čednostmi, je tudi vsak izraz te ljubezni kraljica med čednostmi, je izraz te ljubezni nekaj dragocenega. Ljubezen do bližnjega mora biti globoko zasidrana v srcu vsakega kristjana. A kazati se mora tudi v delih, v zunanjih znamenjih, kajti Kristus pravi: »Po tem bodo ljudje spoznali, da ste moji učenci, če se ljubite med seboj.«

Pozdrav je tudi najenostavnejše sredstvo, da se sočloveku priporočimo. Poleg hoje in vedenja je pozdrav najznačilnejši znak olikanega ali neolikanege človeka. (Dalje prih.)

Naš vrt.

Vrt ob hiši! Ne moremo si misliti kaj bolj domačega in prikupljivega kakor skrbno obdelan in lepo urejen vrt. Od vrta imamo veliko koristi: pridelujemo različno zelenjad za kuhinjo, krasimo hišo, pa nam je tudi v veselje in zabavo. Vendar je za vrtnarstvo pri nas premalo zanimanja. Mnogo je še hiš, kjer je dosti primerne prostora, pa vrta sploh nimajo. Kjer je pri hiši razumna gospodinja, tam ne manjka lepo obdelanega vrta!

Ako hočemo, da nam bo vrt res v korist in veselje, moramo gledati, da ima primerno lego in dobro zemljo.

Lega domačega vrta naj bo kolikor mogoče solnčna, obenem pa zavetna. Od poslopij ali visokega drevja zaprte in zasenčene lege niso ugodne. Količkej strme lege tudi niso primerne, ker nalivi odnašajo zgornjo prst.

Dobro prst, ki je za pridelovanje vrtnih rastlin potrebna, si pripravimo šele tekom let z uvnim obdelovanjem, z obilnim gnojenjem s hlevskim gnojem in sploh z dodajanjem trohnečih živalskih in rastlinskih snovi.

Pretežko zemljo izboljšamo, ako jo vsako jesen globoko prekopljemo in pustimo čez zimo v velikih kepah, vsako drugo jesen pa pognojimo z živim apnom. Tudi primes drobne peska in lesnega pepela zemljo rahlja.

V premokri ali močvirni zemlji, kjer podzemna voda nima odtoka, vrtnne rastline ne uspevajo, pa naj še tako gnojimo in skrbno obdelujemo.

Ko začnemo spomladi z obdelovanjem vrta, moramo imeti že sestavljen načrt, po katerem bomo zasadili posamezne zelenjadne vrste. — Kakor pri pridelovanju poljskih pridelkov, tako moramo paziti tudi pri vrtnarstvu, da grede za razne zelenjadne vrste vsaj vsako drugo leto menjamo.

V jeseni pognojene in prekopane grede, kar z grabljami poravnamo in pričneemo s setvijo. Seme za setev mora biti dobro, t. j. popolnoma razvito in zrelo in kaljivo. Slabo kaljivega semena moramo več nasejati, ker ga veliko ne izkali. Zato je dobro, ako kaljivost semen prej preizkusimo.

V februarju in marcu sejemo na stalno mesto peteršilj, korenje, solato, špinacio, zeleno, por, čebulo, grah, redkvico, kolerabce, zelje, ohrovt, peso. Tudi čebulček in česenj že lahko posadimo. V majhne zabočke z dobro pognojeno zemljo sejemo paradižnike in kumare. Zabočke postavimo v zaveten solčen prostor. V maju so rastline že godne za presajanje. — Gospodinja! Skrbite že sedaj, da pridelate na vrtu čimveč različnih pridelkov, da boste na zimo imele tudi kaj drugega dati v lonec kakor samo fižol, krompir, repo in zelje.

Tudi sobnih rastlin ne smemo pozabiti. Treba jih je presaditi in obrezati. Sobne rastline presajamo vsako leto, in sicer tako, da jim premenjamo zemljo. Le palme, oleandre in lavor presajamo na tri ali 4 leta. Za manjše rastline so najboljše lončene posode, ki pa ne

smejo biti položene ne odznotraj ne odzunaj, ker sicer nima dostopa zrak, ki je rastlini neobhodno potreben. Zemlja za presajanje ne sme biti mokra ali celo blatna, ampak primerno osehla. Presajeno rastlino je treba takoj zaliti, in sicer toliko, da začne skozi odvodnico odtekati voda. Če hočemo, da sobne rastline lepo uspevajo, skrbimo jim za svetlobo in zrak, varujemo jih pa prahu in prepiha.

ORGANIZACIJA

Dragica Rostohar:

Materin dan.

Predavala na materin dan v Št. Jurju.

Ves svet se je začel probujati in proslavljati najboljše, najmilejše bitje na svetu — mater. Tudi naš slovenski narod proslavlja ženo-mater: kajti dobro se zavedamo, če odpove naša slovenska mati, bo slovenski narod prekmalu izginil s svetovnega pozorišča. Naloga vsake matere je, da čuva in goji telesne in duševne sile svoje in svojega rodu. Gorje pa narodu, kjer se ženske telesno še tako hranijo in goje vsestransko, pozabijo pa pri tem na vzgojo duše, na oplemenitev srca! Tistemu narodu preti pogin.

V prvi vrsti proslavljam danes preprosto, kmečko mater, ženo v nagubanem krilu in preprosti ruti. Ravno kmetiško, preprosto ženo slavi in povzdiguje ves omikani svet. Vsi veliki duhovi, pesniki, pisatelji so prišli izpod slamnate strehe, rodila jih je kmečka mati.

Kaj je mati? Jaz bi rekla: mati je lučka, ki vedno gori in sveti, dviga potra srca, vodi jih k jasnim ciljem. Mati je večna luč ljubezni. Učenjaki so že razmotirali o človeški ljubezni — osobito o materini ljubezni, a ker je tako tajinstveno globoka, najbolj čista in sveta, je s človeškimi besedami ni mogoče opisati. Za njo ve samo tisti, ki je imel v življenju največjo srečo: ljubečo mater. Ne moremo s človeškim razumom doumeti tako skrivnosti polne, nerazumljive, velike in globoke materine ljubezni. Da, saj ni čuda. To ljubezen je ustvarila materi pri prvem detetu — Večna Ljubezen, iz katere izvira vsaka druga ljubezen.

Glej, mati, ker si ti tako velika v ljubezni, te časte vsi otroci sveta. Prvo besedico govori o tebi tvoje dete. Govori o tebi vse življenje do svojega zadnjega diha. Vsi pesniki so svoja najlepša dela — izliv ljubezni — posvetili tebi, preprosta slovenska mati. Ali pa je vsaka mati vredna te časti in proslave?

Mnogo deklet stopi v zakon brez one prepotrebne velike odpovedi: pozabiti nase, osrečiti svoje. Pozabiti nase, živeti le za druge to naj bo cilj vsake žene in matere in domovi; kjer žive take matere, so srečni. Če je mož še tako trd, a če se žena dosledno ogiblje ugovaranja in skuša biti ob takih težkih trenutkih še bolj dobra in ljubeča, gotovo omeči še tako trdo srce.

Da pa zna žena-mati pravilno postopati z možem in deco, zato je prepotrebna srčna in gospodinjska izobrazba. Ni dovolj, da je žena samo mirna, dobra in postrežljiva; pozabiti ne sme na čistost pri otrocih in sebi; snažen mora držati dom. Ne mislim pa pri tem na ničemnurnost in bahatost. Obleka je lahko stara, a je lična, če je zakrpana, snažno oprana in zlikana. Snažen, ljubek dom, čedno oskrbljeni otroci, žena na pravem mestu, odtrga moža iz gostilne.

Tu pa je zelo važna tudi kmečka kuhinja. Gospodinja, ki kuha vedno eno in isto jed, ne vzbudi zadovoljnosti pri družini. Mož se bo rad zgubil v gostilno, kjer si bo privoščil, češar doma ne dobi. Posli v nezadovoljnosti radi menjajo gospodinjo. Ni treba, da bi se moralo zapravljati pri hrani, a gospodinja mora znati navaden krompir pripraviti na 99 načinov. Koliko zadovoljnosti pa povzroči primerna izprememba v hrani pri vseh družini. Pri hrani varčuje mati-gospodinja s tem, da kuha tečno za deco, moža in posle in jih ohrani zdrave. Če pa ima zdravo družino, varčuje na zdravilih, ki so tako draga, koliko s tem, ker nima bolnika v hiši, ampak samo zdrave delovne moči.

Vseposvods se torej vidi, da je odvisno vse od žene-matere. Res je. Pri dobri ženi-materi-gospodinji je mož lahko celo zapravljivec, vendar se le še obdrži na površju domačija. Gorje pa, če žena pozabi na svoje dolžnosti, vse gre navadno rakovo pot. Prava žena-mati-gospodinja, mora živeti le za srečo svojcev. Blagor možu, ki ima tako ženo, blagor deci, ki ima tako mater in blagor narodu, ki ima take matere. Dajte nam dobrih mater — in ž njimi prenovimo svet!

Se nečesa ne sme pozabiti nobena mati! Vse materino delo, trud in trpljenje je brezuspešno, ako ni blagoslova z nebes. Če ne ceni vsaka mati treh svetišč v življenju, zaman bo njen trud. Prvo svetišče: Tam, kjer večna Ljubezen prebiva od jutra do druge zore — v neskončnost, tam je največje naše svetišče in središče človeškega življenja. Se dvoje svetišč imamo, ki jih pa mora vsaka mati sama čistiti, sama venčati, sama vanje vlivati duha božjega. Drugo svetišče je dom, kjer so otroci, mali — nedolžni. Proč mora iz tega svetišča kletev, nepošteno in pregrešno življenje; proč krivično opravljanje sosedov, duhovnikov, učiteljev. Kako naj bo miren dom, če sami netimo prepri? Gotovo ni tako slabih duhovnikov, učiteljev in učiteljic, da ne bi zaslužili priznanja za svoje žrtve. Kdo ve, koliko so'nčnih dni, koliko ur krepilnega spanja, koliko žrtev lastne udobnosti, zdravlja — so žrtvovali za deco.

Tretje svetišče je šola. Šola mora biti deci drugi dom in zato tudi svetišče. Čisto nedolžno dušo prinese otrok s seboj po vzgoji dobre matere. Vsaka taka duša je že sama svetišče. O, kako lepo svetišče je torej šola, kjer je zbranih to'iko nedolžnih dušic!

Srečna naša slovenska domovina, ko opravljaj mati-svečenica svojo službo v teh svetiščih!

D R O B I Ž

Naš tolmač.

Industrija: obrt na veliko; tovarniško izdelovanje;

inženjer: v prvi vrsti: poznavalec strojev; potem tudi oni, ki sestavlja načrte in preračuna njih izpeljavo;

dizenterija: griža;

tifus: legar, vročinska bolezen;

fiziologija: veda o znakih in pojavih življenja;

organizem: živo bitje;

miljè (iz franc. milieu): okolica;

fizika: veda o naravnih zakonih;

fiziološko: odgovarjajoče naravnim zakonom;

korektno: pravilno;

projekt: načrt;

korektura: poprava;

korrigirati: popravljati;

Fortuna: boginja sreče;

lokal: prostor;

respekt: spoštovanje, obzirnost.

Uredniška molčečnost.

Kolenčeva. »Vse mine«. No, bere se že še, tudi brez jedra ni, izraženo pa precej vsakdanje, premalo pesniško. Ritem šepa! Rime! V prvi kitici: šel — cvetel, duhtel — pel. Slabe. Preveč enolično. Lepše bi bilo, če bi bila le dva stika, v drugi in četrti vrstici, prvi in tretji verz pa brez rim. Isto velja za ostale kitice.

Nadin Nevenko. Za proslavo materinskega dneva ste poslali dve pesemci, po naslovih soglasni: »Mladenec svoji materi« in »Mladenka svoji materi«. Namen hvale vreden. Tudi dvojica lepih misli. Čustva pa niso dovolj globoka, vsaj izraz ni tak, da bi res zgrabil. Reči je treba: mater in materinstvo dobro opevati je gotovo težka reč! Naloga za res velike pesnike! To je menda tudi vzrok, da je v naši slovenski književnosti materi naslovljenih pesmi tako malo, malo, namreč v resnici dobrih, kaj šele prvovrstnih! »Vigred« bo priobčevala vsaj dobre nove, izvirne. Mislimo pa, da bi bilo prav, ako bomo tuptam, zlasti za materinski dan, ponatisnili lepe, prvovrstne pesmi iz pesniških zbirk naših pevcev-mojstrov. Saj tako ravnaajo tudi drugi in to veliki narodi!

Spominčica. Prva kitica je bila že enkrat pri nas v oceni in tudi že objavljena v lanski 11. številki. Ostalim trem kiticam velja isto kakor tej takrat na tem mestu. Lep razgovor so lahko, ko pridete v cerkev, a tiskane in za splošnost bi ne imele tolikega pomena, kakor ga imajo, ko jih čitate sama.

Vsem čislanim sotrudnikom, sotrudnicam, čitateljem in čitateljicam. Zaradi izključno praznične vsebine k proslavi materinskega dne je izostalo nekaj stalnih rubrik, kakor tudi lepih prispevkov, kar bomo vse skušali popraviti v prihodnji številki. — Uredništvo.

Ali so Vigrednice glede Družbe sv. Mohorja storile svojo dolžnost? Zadnji dnevi teko, opozorite pozabljivce in zamudnike!

V oceno smo prejeli:

Sprehod po Ljubljani, spisal Viktor Steska. Droben zvezček, namenjen izletnikom-šolarjem v Ljubljani, je izdala uprava »Vrtca« v Ljubljani, Sv. Petra cesta, 80. Prav izvrsten kašipot je po Ljubljani in vsi — ne samo otroci — imamo veliko od njega, ker zna toliko zanimivega povedati. Zelo primerna priročna knjižica za izletnike, ali tudi lep spominček na Ljubljano, ki ga bo marsikateri učiteljica rada kupila svojim učencem in učenkam. Cena je zelo nizka, 3 Din za komad. Naroča se pri zgornjem naslovu. — **Mati.** Po Andersenovi pravljici dramatisiral Ksaver Meško, uglasbil dr. Dolinar. Izdala in založila Mohorjeva družba, v razprodaji po vseh knjigarnah in pri Prosvetni zvezi v Ljubljani in Mariboru. — Car čudovito lepe Andersenove pravljice »Materina ljubezen«, ki smo jo kot otroci čitale tolikokrat ihté in jokaje, nas bo na materinski dan objel z vso močjo, ko bomo gledale prelepo uprizoritev Meškove »Mati«. — Iskrenost in nežnost materine ljubezni je podana z vso mehko in pristrčnostjo, kakor jo zna izraziti samo Meško. — S to knjižico je zbirka snovi za materinski dan vnovič obogatela. Pridno segajte po nji! —

Dekliški oder I. zv. z dvema igrama »Mati«, biblična slika za materinski dan in šalijvka »Kaznovana radovednost« stane le 8 Din ne 12 — kakor je bilo zadnjič pomotoma javljeno. — Vsako društvo naj si nabavi! Dobiva se pri Orliški zvezi, Ljudski dom, Ljubljana.

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. List izdaja Slovenska Orliška zveza (Anica Lebar) v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Pavla Melihar.

Za Jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

Zavarujte svoje življenje,
poslopje, premičnine pri

Vzajemni zavarovalnici

v Ljubljani, Dunajska c. 17

Podružnice:

ZAGREB, Pejačevićev trg broj 15
SARAJEVO, Vrbanja ulica broj 4
CELJE, Breg štev. 33

Zahtevajte

v vsaki trgovini izrečno le

Kolinsko cikorijo,

*ki je res zelo dober in zdrav
pridatek h kavi*

Nova založba

R. Z. Z. O. Z.

Ljubljana, Kongresni trg 19

in podružnica Nove založbe, prej

I. Giontini

Ljubljana, Mestni trg

priporoča v nakup knjige in pisar-
niške potrebščine v bogati izbiri

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

NAJMODERNEJE UREJENO GRAFIČNO PODJETJE V SLOVENIJI

**TISKARNA - STEREOTIPIJA - ČRKOLIVNICA - BAKROTISKARNA
LITOGRAFIJA - OFFSET - FOTOLITOGRAFIJA - FOTOKEMIGRAFIJA**

TISKARNA: Izdelovanje vseh vrst
tiskovin, knjig, revij in
časopisov, v preprostem in umetniškem tisku.

LITOGRAFIJA: Izvrševanje vsa-
kovrstnih ilustra-
cijskih del, v eni ali več barvah, potom
kamen-, offset- ali aluminijevega tiska
kakor: plakatov, etiket, reklamnih tiskovin,
raznih vrednostnih papirjev itd. po lastnih
osnutkih kakor tudi po načrtih naročnikov.

KLIŠARNA dobavlja vsakovrstne kli-
šeje po risbah, perorisih,
fotografijah, akvarelnih in oljnatih slikah
za reprodukcijo v eno- ali večbarvnem
tisku ter v poljubni velikosti in obliki.

BAKROTISKARNA: Enobarvni
bakrotisk
najrazličnejših umetniških ilustracij kakor
tudi časopisov, revij, prospektov, albumov,
razglednic, propagandnih tiskovin itd. itd.

Ponosna sem

na svoje belo perilo.

Kdor hoče imeti enako snežno-belo perilo, mora uporabljati samo najboljša pralna sredstva. Tako sredstvo pa je samo „Gazela“-milo.

GAZELA MILO